



מזכירות הממשלה

מעודכן ליום 16.07.2020

תוספת

לסדר היום

לישיבת ועדת השרים לענייני חקיקה

יום ראשון, כ"ז בתמוז התש"ף - 19 ביולי 2020

(בשעה 14:00 - בוועידה חזותית - VC במשרד ראש הממשלה)

*יתכנו שינויים במועד הישיבה

<u>נושא</u>	<u>מספר נספח</u>	<u>השר המגיש</u>
א. טיוטת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 18) (מניעת אלימות כלכלית), התש"ף-2020	36 חק	שר המשפטים שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים והשרה לשוויון חברתי
ב. טיוטת חוק למתן שירותים חיוניים מרחוק (נגיף הקורונה החדש - הוראת שעה), התש"ף-2020	37 חק	שר המשפטים
ג. הצעת חוק איסור ניתוק משירותי חשמל, מים וגז (הוראת שעה - נגיף הקורונה החדש) (תיקוני חקיקה), התש"ף-2020 של חה"כ אופיר כץ (1548/פ)		

בישיבה יורשו להשתתף מוזמנים שנוכחותם חיונית והשתתפותם אושרה על-ידי מזכירות הממשלה

טיוטת חוק

א. שם החוק המוצע

הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 18) (מניעת אלימות כלכלית), התש"ף-2020.

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו, עיקרי הוראותיו והשפעתו על הדין הקיים

מטרתו של החוק המוצע היא לתת מענה ל"אלימות כלכלית" כלפי בן זוג, אך גם ליתן מענה מסוים למצב בו האלימות כלכלית מתרחשת בין בני משפחה אחרים.

הצורך בחוק המוצע – האלימות או ההתעללות המתרחשת במסגרת יחסים בין בני זוג אינה מתמצה אך בביטויים התנהגותיים אלימים ברמה הפיזית. אלימות והתעללות יכולות לבוא לביטוי בהתנהגויות נוספות פוגעניות לא פחות שאופיין מילולי, נפשי, רגשי וחברתי. ביטוי התנהגותי נוסף בעל היבטים פוגעניים ואלימים הוא בפן הכלכלי. אלימות כלכלית כלפי בן זוג, עשויה להיות קשה לא פחות מסוגי אלימות אחרים והיא מתקיימת לעיתים לצד התנהגויות אלימות נוספות ואף יכולה להתקיים במסגרת יחסי בני הזוג באופן עצמאי.

שימת הלב לסוג אלימות זה שהיה בעבר מודחק מהתודעה הציבורית, עולה בשנים האחרונות הן במחקר והן מארגונים וגורמים שונים העוסקים ומתמודדים עם תופעת האלימות במשפחה בחיי היומיום.

האלימות הכלכלית יכולה לבוא לידי ביטוי בהתנהגויות שונות, אשר חלקן עשויות להיות נורמטיביות כל עוד הן נעשות מבחירה חופשית של שני בני הזוג. אולם, המאפיין העיקרי לבחינה אם התנהגות מסוימת של אדם עולה כדי אלימות כלכלית כלפי בן זוגו היא באם היא נעשית תוך הטלת אימה, הפעלת כפיה או הפעלת שליטה על בן הזוג.

בין הדוגמאות המוכרות להתנהגות המהווה אלימות כלכלית ניתן למנות¹: אדם המסרב לכך שבן זוגו יחזיק פנקס צ'קים או כרטיס אשראי, אלא רק כסף מזומן שהוא מקצה לו להוצאות שהוא מגדיר; אדם השולל מבן הזוג כל אפשרות לקבל החלטה בנוגע לכספים שבן הזוג עצמו השתכר ובן הזוג נדרש להעבירם לחשבון שלאדם יש שליטה בלעדית עליו; אדם ששולט על כל הוצאה ביתית, מפריש לבן זוגו סכום מגוחך ודרישת דיווח מבן הזוג על כל הוצאה פעוטה תוך הפעלת איומים שונים אם בן הזוג לא יעשה כן. ביטוי רווח נוסף לאלימות הכלכלית הוא בן זוג המונע גישה למידע באופן מכוון מבן הזוג האחר על מנת להותיר את השליטה המלאה בידי בן הזוג המסתיר את המידע ולעיתים אף על מנת להטעות את בן הזוג האחר או לנצלו.

כמו כן, קיימת גם תופעה של יצירת חובות בחשבון הרשום על שם בן הזוג האחד (בגין הלוואות בענייני עבודה ועוד) בעוד הכנסות בני הזוג כולן נכנסות לחשבון הרשום על שם בן הזוג האחר. יצוין כי סקר בנושא מצא כי אלימות כלכלית יכולה להתקיים בין אם בני הזוג מחזיקים חשבון בנק משותף ובין אם מחזיקים בחשבונות עצמאיים או בחשבון אחד בלבד הרשום על שם בן הזוג הנוקט באלימות כלכלית².

¹ אריאן רנן ברזילי ושרלי יוסרי, אלימות כלכלית במשפחה – בין דומיננטיות גברית לגבריות נכפית?, **עיוני משפט** לט (2016), 613.

² 390 שאלונים של נשים שפנו ל"רוח נשית" בשנים 2013-2015, על בסיס מידע שהתקבל מ"רוח נשית".

המקרים המתוארים אינם תופעה שולית. מחקרים שבוצעו באנגליה, אוסטרליה, תורכיה, לבנון ומצרים מצביעים גם הם כי תופעת האלימות הכלכלית בקרב בני זוג הנה תופעה גלובאלית רחבת ידיים³. בדיווחים שהתקבלו מהשירותים הסוציאליים בבתי החולים ובקופות החולים בישראל ביחס לנשים שנמצא או התעורר חשד שהן נפגעות אלימות במשפחה או נפגעות תקיפה מינית, עלה כי מדי שנה עשרות נשים הלינו על התעמרות כלכלית ו/או מניעת זכויות כלכליות⁴. כך למשל בשנת 2015 צוין כי כמעט 5% מן המקרים היו בנושא כאמור⁵.

לפיכך, מוצע לקבוע במסגרת החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 (להלן – החוק), כי נקיטת אלימות כלכלית תהווה עילה של בן הזוג, כלפיו ננקטה האלימות הכלכלית, לקבל צו מבית המשפט להפסקתה. הפסקת האלימות תהא בין על ידי צו להימנע מפעולות האלימות הכלכלית ובין על ידי צו עשה להפסקתה או צו למסירת מידע בקשר לנכסים בהם יש לבן המשפחה המבקש זכות וזאת לצד צווי ההגנה שניתן לקבל במסגרת החוק הקיים ביחס לסוגי אלימות אחרים. כמו כן, מוצע לאפשר לבית המשפט לתת צו לתאגיד בנקאי או למנפיק כרטיסי חיוב למסור מידע לבן המשפחה בקשר לנכסים, בהם יש לבן המשפחה זכות. כן מוצע לקבוע שנקיטת אלימות כלכלית תהווה עוולה אזרחית, אשר ניתן יהיה לתבוע בגינה בניזיקין.

עיקר 1 – מוצע להגדיר אלימות כלכלית כהתנהגות מתמשכת של אדם כלפי בן זוגו, תוך הטלת אימה או הפעלת כפיה או הפעלת שליטה עליו, הבאה לביטוי באחת מאלה:

1. התנהגות המונעת או מקשה על מימוש התנהלות כלכלית עצמאית של בן הזוג, לרבות על יציאה לעבודה, פתיחת חשבון בנק. כך למשל נשללת לעיתים מבן הזוג כל אפשרות לקבל החלטה בכספים שהוא עצמו השתכר;
 2. התנהגות המונעת או מקשה על שימוש בנכסים בהם יש זכות לבן הזוג או גישה אליהם לרבות בדרך של מניעת כרטיס אשראי, הסתרת קיומם של נכסים כאמור, של פעולות ביחס אליהם ושל התחייבויות לגביהם וכן מניעת גישה למידע על נכסים, פעולות והתחייבויות כאמור;
 3. התנהלות כלכלית המונעת ניהול סביר ותקין של חייו של בן הזוג, לרבות בדרך של שליטה על התנהלותו הכלכלית של בן הזוג בחיי היומיום.
- בנוסף, ההגדרה המוצעת לאלימות כלכלית תכלול גם התנהגות כאמור לעיל כלפי בן משפחה אחר, בשינויים המחויבים.

עיקר 2 – מוצע לקבוע כי נקיטת אלימות כלכלית תהווה עוולה אזרחית והוראות פקודת הניזיקין (נוסח חדש) יחולו עליה.

עיקר 3 – מוצע להסמיך את בית המשפט לתת לבקשת בן משפחה, היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, תובע משטרתי או עובד סוציאלי (הרשאי בחוק להגיש בקשה למתן צו הגנה) "צו למניעת אלימות כלכלית" אם נוכח כי התקיימה אלימות כלכלית כלפי בן זוג או בן משפחה אחר. לקביעה הקיימת בחוק לגבי העובד הסוציאלי שיכול להגיש בקשה למתן צו הגנה (עובד סוציאלי שהתמנה על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ד-1960 או על פי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

³ אריאן רנן ברזילי ושיירלי יוסרי, לעיל ה"ש 1, בעמ' 623

⁴ ראו דוחות מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא "אלימות כלפי נשים – ריכוז נתונים".

⁵ ראו דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת "אלימות כלפי נשים – ריכוז נתונים לשנת 2015".

<https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03643.pdf>

מוצע להוסיף עובד סוציאלי שהתמנה לפי חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955). צו למניעת אלימות כלכלית יכול שיינתן רק במעמד שני הצדדים, אלא אם כן הוזמן המשיב כדין ולא התייצב לדיון.

עיקר 4 – מוצע להסמיך את בית המשפט לשקול מתן צו למניעת אלימות כלכלית בו יהא רשאי להורות לאדם להימנע מעשות מעשה הנכלל בגדר ההתנהגויות המפורטות בהגדרה של אלימות כלכלית או לעשות מעשה להפסקת אותה התנהגות או למסור מידע בקשר לנכסים בהם יש לבן המשפחה המבקש זכות וזאת בין אם הנכסים רשומים על שם בן המשפחה המבקש ובין אם לאו. צו כאמור יכול שיכלול גם דרישה לערובה או כל הוראה אחרת הדרושה להפסקת האלימות הכלכלית וכן הוראות בדבר הסידורים הנדרשים כתוצאה ממתן הצו. תוקפו של צו למניעת אלימות כלכלית לא יעלה על שישה חודשים, ובית המשפט יהא רשאי להאריך לתקופה כוללת שלא תעלה על שנה ואף יהא רשאי מנימוקים מיוחדים שיפורט בהחלטה להאריך לתקופה כוללת שלא תעלה על שנה אחת נוספת.

עוד מוצע לקבוע כי לצורך הליך למתן צו למניעת אלימות כלכלית רשאי בית המשפט לצוות על עובד סוציאלי להכין תסקיר בכתב על ההיבטים הסוציאליים הנוגעים לאלימות הכלכלית הקשורים למתן צו למניעת אלימות כלכלית.

בית המשפט יהא רשאי להורות למחויב על פי צו למניעת אלימות כלכלית לתת התחייבות שיקבל טיפול מגורם שיקבע בית המשפט, וזאת לאחר שהתקיימו התנאים שנקבעו בחוק ביחס להתחייבות לקבלת טיפול במסגרת צו הגנה, בהבדל שהגשת תסקיר על ידי עובד סוציאלי לא תהווה תנאי ליתן הוראה כאמור.

בית המשפט יהא רשאי לתת צו לתאגיד בנקאי, כהגדרתו בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 או למנפיק כרטיסי חיוב לפי חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986 המורה לו למסור מידע לבן המשפחה המבקש בקשר לנכסים בהם יש לאותו בן משפחה זכות, בין דרך כלל ובין לעניין מסוים או במועד מסוים. לעניין זה די כי לבן המשפחה כלפיו ננקטה האלימות הכלכלית יש זכות בנכס ואין הכרח כי הנכס יהיה רשום על שמו של בן המשפחה.

בשל החשש מפני הגשת בקשות סרק להוצאת צווי מניעת אלימות כלכלית ועל מנת להרתיע מפני כך, מוצע להסמיך את בית המשפט להטיל במקרה של תביעה קנטרנית הוצאות לטובת המדינה ולצד שנפגע וכן פיצוי נאות למי שנפגע מהגשת בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית.

עיקר 5 – מוצע להפריד בין סוגיית האלימות הכלכלית ובין סוגיות כלכליות אחרות הקיימות ביחסים שבין בני זוג – סוגיית מזונות ילדים ומזונות בן זוג וסוגיית הזכויות של כל אחד מבני הזוג ברכוש וחלוקתו ביניהם בעת פקיעת הנישואין או קודם לכן ובהתאם לכך לקבוע כי צו למניעת אלימות כלכלית לא יכלול הוראות לעניין מזונות, לרבות מזונות זמניים או הוראה בעניין חלוקת הרכוש בין בני זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973 והוראות כל דין.

עיקר 6 – מוצע להחיל על בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית את החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה-2014. משמעות הדברים היא לחייב הגשת בקשה ליישוב סכסוך, כתנאי מוקדם להגשת בקשה לצו למניעת אלימות כלכלית, על מנת לבחון תחילה עם הצדדים באמצעות יחידת הסיוע, אם ניתן להפסיק את האלימות הכלכלית מבלי לקיים התדיינויות משפטיות בנוגע אליה. זאת, למעט מקרה בו הוגשה הבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית יחד עם בקשה למתן צו הגנה (לפי סעיף 3 לחוק).

עיקר 7 – מוצע לקבוע את החוק כהוראת שעה לתקופה של ארבע שנים לצורך בחינת אפקטיביות המנגנון שנקבע וכיצד השפיע על היחסים בתוך המשפחה וכן לצורך הערכה ואומדן הצרכים וההיקפים ביישום החוק על המשרדים הרלוונטיים.

השפעת החוק המוצע על הדין הקיים – לפי החוק המוצע, יתוקן חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, כך שיוסף סעיף 3א (סעיף 3א הקיים היום יהפוך לסעיף 3ב), ויתוקנו סעיפים 1-3, 4,6 ו-11. כן יתוקן סעיף 2 לחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה-2014, וסעיף 5א לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973

ג. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה, על תקנים במשרדי הממשלה וברשויות אחרות

לאור הרחבת המנגנון הקיים היום בחוק למניעת אלימות במשפחה, נראה כי קיימת עלות תקציבית לצורך ביצוע החוק, כגון עלות תקציבית למערכת בתי המשפט ולמשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

ד. הערות שהתקבלו לתזכיר החוק

לאחר פרסום תזכיר החוק בשנת 2016, התקבלו הערות מגורמים שונים כי אף שמטרת החוק היא לסייע בטיפול בסוגיה בין בני זוג על המאפיינים הרלוונטיים למערכת יחסים זו, מן הראוי לאפשר שימוש באמצעים שבמסגרת הצעת חוק זו גם למערכות יחסים אחרות בתוך המשפחה, ובפרט לאלימות כלכלית שנקטת כלפי אזרחים ותיקים. למערכות היחסים האחרות מאפיינים אחרים המצריכים את הטיפול המתאים, שבחלקו ניתן במסגרת חקיקה אחרת כמו בחוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופסות, התשכ"ב-1962. עם זאת, על מנת ליתן כלים נוספים לטיפול באלימות כלכלית במסגרת מערכות יחסים אחרות, בפרט כשמדובר בנסיבות דומות לאלו המתוארות בהגדרה של אלימות כלכלית, הוצע לקבוע כי הוראות החוק המוצע יחולו גם במערכות יחסים משפחתיות אחרות בהם קיימת אלימות כלכלית וזאת בשינויים המחויבים ובשים לב למאפיינים ייחודיים הקיימים בין בני זוג כמו קיומו ככלל של שיתוף בנכסים לפי "חזקת השיתוף" או לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973.

מרבית הערות הציבור והגורמים המקצועיים הוטמעו בטיוטת החוק, לרבות הרחבת החקיקה על בני משפחה שאינם בני זוג, מעורבות צדדים שלישיים ועוד.

ההתנגדות העיקרית שלא קיבלנו בזמנו :

הוער כי אין לקבוע הגשת בקשה ליישוב סכסוך טרם הגשת בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית מהטעם שסעד זה צריך להיות מהיר וללא עיכובים, וגם כך מקרי האלימות אלו מלווים בפערי כוחות גדולים שמביאים לקיפוח הקורבן ומקשים על קיום ישיבות ליישוב סכסוך באפקטיביות.

אנו סברנו כי ישנם מצבים בהם הידברות של הצדדים בסיוע גורם מקצועי (יחידת הסיוע) לפני הגעה לבית המשפט עשויה לתרום לפתרון הבעיה (בהפניה לטיפול וכדו') וכי במקרים דחופים של אלימות כלכלית, בית המשפט רשאי לאשר תקופת קיצור עיכוב הליכים ולאפשר פתיחת הליך משפטי. זאת ועוד, אין מדובר במקרי חירום של מסוכנות פיזית (כפי הקיים, ככלל, בבקשה לצו הגנה שניתן מכוח החוק), אלא בהתנהגות בעייתית מתמשכת שדווקא הידברות עם גורם מתווך יכולה לסייע בפתרונה. זאת ועוד, אנו חוששים משימוש לרעה שיעשה בבקשות לצו למניעת אלימות כלכלית

בהליכי גירושין ועל כן אין זה נכון לקבוע פטור גורף מהגשת בקשה ליישוב סכסוך בעת הגשת בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית. בהקשר זה חשוב להדגיש, כי בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית המוגשת יחד עם בקשה למתן צו הגנה לפי סעיף 3 לחוק האמור (צו ההגנה הקיים כבר היום) תהיה פטורה מהגשת בקשה ליישוב סכסוך.

משרד הרווחה ביקש לבחון הערה זו בשנית, לאור הניסיון המצטבר ביחידות הסיוע בשנים האחרונות בישיבות מהו"ת במסגרת החוק להסדר התדיינויות. המוצע ייבחן בשנית עם משרדי הממשלה הרלוונטיים לקראת קריאה ראשונה.

ה. תחולת החוק ביהודה ושומרון

חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 הוחל ביהודה בשומרון במסגרת תקנון המועצות המקומיות (יהודה ושומרון), התשמ"א-1981 בנספח מס' 3 לתקנון. מכיוון שהחוק המוצע מוסיף הוראות במסגרת החוק הקיים, גם הוראות אלה יחולו ביהודה ושומרון.

ו. נוסח טיוטת החוק המוצע ודברי ההסבר:

טיוטת חוק מטעם משרד המשפטים:

הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 18) (מניעת אלימות כלכלית), התש"ף-2020

- | | | |
|----|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. | תיקון סעיף 1 | בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 ⁶ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, לאחר ההגדרה "חסר ישע" יבוא: |
| | | "נכס" – מקרקעין, מיטלטלין וזכויות לרבות כספים. |
| 2. | תיקון סעיף 2 | בסעיף 2(ח1) לחוק העיקרי ימחקו המילים "לעניין בן משפחתו" ואחרי "בהתאם להוראות חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001", יבוא "וכן רשאי בית משפט הדין בבקשה למתן צו הגנה כלפי בן זוג או כלפי בן משפחה אחר לתת גם צו למניעת אלימות כלכלית לפי סעיף 3א. |
| 3. | תיקון סעיף 2א | בפסקה (ב) בסופה יבוא "על אף האמור, בית המשפט רשאי להורות על מתן התחייבות לקבלת טיפול אף אם לא הוגש לו תסקיר כאמור מטעמים שירשמו". |
| 4. | תיקון סעיף 3 | בסעיף 3 לחוק העיקרי אחרי "על פי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966" יבוא "או על פי חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית), התשכ"ט-1969 ⁷ . |
| 5. | תיקון סעיף 3א | האמור בסעיף 3א לחוק העיקרי יסומן ב3 ולפניו יבוא: |
| | | "אלימות 3א. (א) אלימות כלכלית היא – כלכלית |

(1) התנהגות מתמשכת של אדם כלפי בן זוגו, תוך הטלת

אימה או הפעלת כפיה או הפעלת שליטה עליו,

המתבטאת באחת מאלה:

(א) התנהגות המונעת או מקשה על מימוש התנהלות

כלכלית עצמאית של בן הזוג, לרבות על יציאה

לעבודה, פתיחת חשבון בנק;

⁶ ס"ח התשנ"א, עמ' 138; ס"ח התשע"ח, עמ' 115.
⁷ ס"ח התשכ"ט, עמ' 132; ס"ח התשע"ז, עמ' 330.

- (ב) התנהגות המונעת או מקשה על שימוש בנכסים בהם יש זכות לבן הזוג או גישה אליהם לרבות בדרך של מניעת כרטיס אשראי, הסתרת קיומם של נכסים כאמור, של פעולות ביחס אליהם ושל התחייבויות לגביהם וכן מניעת גישה למידע על נכסים, פעולות והתחייבויות כאמור;
- (ג) התנהלות כלכלית המונעת ניהול סביר ותקיין של חייו של בן הזוג, לרבות בדרך של שליטה על התנהלותו הכלכלית של בן הזוג בחיי היומיום.
- (2) התנהגות כאמור בפסקה (1) כלפי בן משפחה אחר המתבטאת בשינויים המחויבים באחת הדרכים שבפרטים (א) עד (ג) לפסקה האמורה.
- (ב) נקיטת אלימות כלכלית היא עוולה אזרחית, והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש]⁸ יחולו עליה.
- (ג) לבקשת בן משפחה, היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, תובע משטרתי או עובד סוציאלי כמשמעותו בסעיף 3, רשאי בית המשפט לתת צו למניעת אלימות כלכלית אם נוכח כי התקיימה אלימות כלכלית כלפי בן זוג או בן משפחה אחר (להלן – צו למניעת אלימות כלכלית).
- (ד) בצו למניעת אלימות כלכלית רשאי בית המשפט להורות לאדם להימנע מעשות מעשה הנכלל בגדר ההתנהגויות המפורטות בסעיף קטן (א) או לעשות מעשה להפסקת אותה התנהגות או למסור מידע בקשר לנכסים בהם יש לבן המשפחה המבקש זכות.
- (ה) צו למניעת אלימות כלכלית יכול שיכלול גם דרישה לערובה הן לקיומו והן להתנהגות טובה, או כל הוראה אחרת הדרושה, לדעת בית המשפט, להפסקת האלימות הכלכלית, ויכול שיכלול גם הוראות בדבר הסידורים הנדרשים כתוצאה ממתן הצו ויחולו לעניין זה – הוראות סעיף 2 (ג) ו-(ג1) בשינויים המחויבים.
- (ו) בית משפט הדין בבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית, רשאי לתת גם צו הגנה בהתאם להוראות חוק זה או צו מניעת הטרדה מאיימת לאדם בהתאם להוראות חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001.

⁸ דיני מדינת ישראל [נוסח חדש] מס' 10, עמ' 266.

(ז) ניתן צו למניעת אלימות כלכלית לפי סעיף זה, רשאי בית המשפט עם מתן הצו או במועד מאוחר יותר, להורות למחויב על פי הצו, לתת התחייבות שיקבל טיפול מגורם שיקבע בית המשפט ויחולו על צו כאמור הוראות סעיף 2א(ב) ו-1(ג) בשינויים המחויבים. על אף האמור בסעיף 2א(ב), בית המשפט רשאי להורות כאמור על מתן התחייבות לקבלת טיפול אף אם לא הוגש לו תסקיר כאמור בסעיף 6.

(ח) תקפו של צו למניעת אלימות כלכלית לא יעלה על שישה חודשים; בית המשפט רשאי להאריך את תקפו של הצו מפעם לפעם, ובלבד שהתקופה הכוללת לא תעלה על שנה; ואולם, מנימוקים מיוחדים שיפורטו בהחלטתו, רשאי הוא להאריך את תוקפו של הצו למניעת אלימות כלכלית לתקופה כוללת שלא תעלה על שנה אחת נוספת.

(ט) צו למניעת אלימות כלכלית לא יכלול הוראה לעניין מזונות, לרבות מזונות זמניים או הוראה בעניין חלוקת הרכוש בין בני זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973⁹ (להלן – חוק יחסי ממון) ולפי הוראות כל דין.

(י) בית המשפט רשאי לתת צו לתאגיד בנקאי, כהגדרתו בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981¹⁰ או למנפיק כרטיסי חיוב לפי חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986¹¹ המורה לו למסור מידע לבן המשפחה המבקש בקשר לנכסים בהם יש לאותו בן משפחה זכות, בין דרך כלל ובין לעניין מסוים או במועד מסוים.

(יא) בית המשפט רשאי למסור למשטרת ישראל הודעה על צו למניעת אלימות כלכלית שניתן לפי סעיף זה אם סבר כי יש בנסיבות העניין כדי להוות סיכון לשלומו של בן הזוג או בן המשפחה האחר כלפיו ננקטה האלימות הכלכלית."

תיקון סעיף 4 .6 בסעיף 4 לחוק העיקרי –

(א) בסעיף קטן (ג), אחרי "צו כאמור בסעיף 3(3) יינתן" יבוא "וצו למניעת אלימות כלכלית" ובמקום "יינתן" יבוא "יינתנו".

(ב) בסעיף קטן (ד), אחרי "בקשה למתן צו הגנה" יבוא "או למתן צו מניעת אלימות כלכלית".

תיקון סעיף 6 .7 סעיף 6 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) לצורך הליך למתן צו למניעת אלימות כלכלית, רשאי בית המשפט לצוות על עובד סוציאלי כמשמעותו בסעיף 3 להכין תסקיר בכתב על ההיבטים הסוציאליים הנוגעים לאלימות הכלכלית עד למועד שיקבע בכל דבר הקשור למתן צו למניעת אלימות כלכלית, והוראות חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955, יחולו בשינויים המחויבים."

⁹ ס"ח התשל"ג, עמ' 267.

¹⁰ ס"ח התשמ"א, עמ' 258.

¹¹ ס"ח התשמ"ו, עמ' 187.

- תיקון סעיף 11 8. בסעיף 11 לחוק העיקרי, ברישא אחרי "בקשה למתן צו הגנה" יבוא "או למתן צו למניעת אלימות כלכלית" ובמקום "מי שביקש צו הגנה" יבוא "מי שביקש צו כאמור".
- תיקון חוק יחסי 9. בחוק יחסי ממון, בסעיף 5א(ב1) אחרי "צו הגנה", יבוא "או צו למניעת אלימות כלכלית".
- תיקון חוק להסדר התדיינות 10. בסעיף 2 לחוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה-2014,¹² בהגדרה "תובענה בעניין של סכסוך משפחתי", אחרי פסקה (5) יבוא: "6) אלימות כלכלית לפי סעיף 3 לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, למעט תובענה לפי החוק האמור המוגשת יחד עם בקשה למתן צו הגנה לפי סעיף 3 לחוק האמור"
- הוראת תוקף 11. הוראות חוק זה יעמדו לתוקפן עד תום ארבע שנים מיום התחילה.
- תחילה 12. תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פרסומו.

ד ב ר י ה ס ב ר

כללי

המטרה העיקרית בהצעת חוק הוא לתת מענה ל"אלימות כלכלית" כלפי בן זוג, אך גם ליתן מענה מסוים למצב בו האלימות הכלכלית מתרחשת בין בני משפחה אחרים.

האלימות או ההתעללות המתרחשת במסגרת יחסים בין בני זוג אינה מתמצה אך בביטויים התנהגותיים אלימים ברמה הפיזית. אלימות והתעללות יכולות לבוא לביטוי בהתנהגויות נוספות פוגעניות לא פחות שאופיין מילולי, נפשי, רגשי, וחברתי. ביטוי התנהגותי נוסף בעל היבטים פוגעניים ואלימים הוא בפן הכלכלי. אלימות כלכלית כלפי בן זוג, עשויה להיות קשה לא פחות מסוגי אלימות אחרים, והיא מתקיימת לעיתים לצד התנהגויות אלימות נוספות ואף יכולה להתקיים במסגרת יחסי בני הזוג באופן עצמאי.

מוצע לקבוע במסגרת החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 (להלן – החוק) כי נקיטת אלימות כלכלית תהווה עילה של בן הזוג כלפיו ננקטה האלימות הכלכלית לקבל צו מבית המשפט להפסקתה. הפסקת האלימות תהא בין אם על ידי צו להימנע מפעולות האלימות הכלכלית ובין אם על ידי צו עשה להפסקתה, או צו למסירת מידע בקשר לנכסים בהם יש לבן המשפחה המבקש זכות, וזאת לצד צווי ההגנה שניתן לקבל במסגרת החוק ביחס לסוגי אלימות אחרים. כן מוצע לקבוע שנקיטת אלימות כלכלית תהווה עוולה אזרחית אשר ניתן יהיה לתבוע בגינה בנוזקין.

על פי ההגדרה המוצעת אלימות כלכלית יכולה לבוא לידי ביטוי בהתנהגות של אדם כלפי בן זוגו המונעת או מקשה על מימוש התנהלות כלכלית עצמאית של בן הזוג לרבות איסור על יציאה לעבודה או על פתיחת חשבון בנק, כך למשל נשללת לעיתים מבן הזוג כל אפשרות לקבל החלטה בכספים שהוא עצמו השתכר; האלימות הכלכלית יכולה לבוא לידי ביטוי גם בהתנהגות המונעת או מקשה על שימוש בנכסים בהם יש זכות לבן הזוג לרבות בדרך של מניעת כרטיס אשראי, הסתרת קיומם של נכסים כאמור, של פעולות ביחס אליהם, ושל התחייבויות לגביהם וכן מניעת מידע על נכסים, פעולות והתחייבויות כאמור; לבסוף, האלימות הכלכלית יכולה לבוא לידי ביטוי בהתנהלות כלכלית המונעת ניהול סביר ותקיין של חייו של בן הזוג. והכל באופן מתמשך תוך הטלת אימה או הפעלת כפיה או הפעלת שליטה על בן הזוג.

¹² ס"ח התשע"ה, עמ' 116.

הצורך ליצור כלים להתמודדות עם אלימות כלכלית כלפי בן זוג מוצא ביטוי באמנה ייעודית של מועצת אירופה בדבר מניעה ומאבק באלימות נגד נשים ואלימות במשפחה (Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, להלן: "האמנה")¹³, המכונה גם "אמנת איסטנבול" שמדינת ישראל בוחנת את אפשרות ההצטרפות אליה. האמנה נועדה להעניק הגנה משמעותית ומקיפה לנשים מפני כל צורה של אלימות נגדן, לרבות אלימות כלכלית. כך, האמנה מגדירה "אלימות נגד נשים" כמעשה שמביא או שסביר שיביא לנזק או סבל גופניים, מיניים, נפשיים או כלכליים לנשים, ו"אלימות במשפחה" כוללת כל מעשה של אלימות גופנית, מינית, נפשית או כלכלית שנעשה בתוך המשפחה, בתוך הבית או בין בני זוג. בדומה להסדר המוצע, מעשה אלימות על פי האמנה עשוי להיות איום למעשה אלימות או מעשה כפייה. החוק המוצע מבטיח להגביר את מידת עמידתה של מדינת ישראל בדרישות האמנה, לכשתצטרף, ובין היתר בדרישה יסודית לפיה על מדינות חברות לנקוט באמצעים החקיקתיים והאחרים הדרושים כדי לקדם ולהגן על הזכות לחיים חופשיים מאלימות, בדגש על זכותן של נשים.

מעבר להוראה זו, קיים מכנה משותף רב בין האמנה לבין החוק המוצע, למשל בהוראה באמנה המחייבת מדינות חברות לנקוט בזהירות הנדרשת ("due diligence"), בדרכים חקיקתיות או אחרות, כדי למנוע מעשי אלימות, לחקור אותם, להעניש בגינם ולהעניק פיצויים בגינם. קביעת אלימות כלכלית כעולה אזרחית ויצירת צו ייחודי למניעתה, כפי שמוצע, תואמות את דרישות האמנה לספק לקרבנות האלימות תרופות אזרחיות נאותות נגד העברייני ולהבטיח סעדים מתאימים יהיו זמינים לקרבנות של כל צורות האלימות.

כאמור לעיל, המטרה העיקרית בהצעת החוק היא לתת מענה לאלימות כלכלית כלפי בן זוג על המאפיינים הרלוונטיים למערכת היחסים בין בני זוג. אולם, על מנת לסייע בטיפול באלימות כלכלית במסגרת מערכות יחסים אחרות בתוך המשפחה, בפרט כשמדובר בנסיבות דומות לאלו המתוארות בהגדרה של אלימות כלכלית, מוצע לקבוע כי הוראות החוק המוצע יחולו גם במערכות יחסים משפחתיות אחרות בהם קיימת אלימות כלכלית וזאת בשינויים המחויבים בשים לב למאפיינים ייחודיים הקיימים בין בני זוג כמו קיומו ככלל של שיתוף בנכסים לפי "חוקת השיתוף" או לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973.

לסעיף 1 (תיקון סעיף 1 לחוק) – מוצע להוסיף הגדרה ל"נכס", לפיו נכס הינו מקרקעין מיטלטלין וזכויות לרבות כספים. מדובר בהגדרה רחבה ומקובלת ל"נכס" המדגישה גם את העניינים הכספיים, כאשר כיום המונח נכס המופיע בחוק (ר' סעיף 2(א)(3)) אינו מוגדר.

לסעיף 2 (תיקון סעיף 2 לחוק) – מוצע להבהיר כי בית משפט הן בבקשה למתן צו הגנה רשאי לתת גם צו למניעת אלימות כלכלית המוגדר בהצעת החוק.

לסעיף 3 (תיקון סעיף 2א) – סעיף 2א לחוק קובע כי לא יורה בית משפט על התחייבות לקבלת טיפול אלא לאחר שהוגש לו תסקיר בהתאם לקבוע בחוק. מוצע כי על אף האמור בית המשפט יהא רשאי להורות על מתן התחייבות לקבלת טיפול אף אם לא הוגש לו תסקיר כאמור מטעמים שירשמו.

¹³ Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, Istanbul, 11.V, 2011, <http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/210.htm>

לסעיף 4 (תיקון סעיף 3 לחוק) – מוצע כי לקביעה הקיימת בחוק לגבי העובד הסוציאלי שיכול להגיש בקשה למתן צו הגנה (עובד סוציאלי שהתמנה על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 או על פי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966) יתווסף עובד סוציאלי שהתמנה לפי חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית), התשכ"ט-1969.

לסעיף 5 (תיקון סעיף 3א לחוק) – מוצע להגדיר אלימות כלכלית כהתנהגות מתמשכת של אדם כלפי בן זוגו תוך הטלת אימה או הפעלת כפיה או הפעלת שליטה עליו בנסיבות שלהלן:

1. התנהגות המונעת או מקשה על מימוש התנהלות כלכלית עצמאית של בן הזוג, לרבות על יציאה לעבודה, פתיחת חשבון בנק;
2. התנהגות המונעת או מקשה על שימוש בנכסים בהם יש זכות לבן הזוג או גישה אליהם לרבות בדרך של מניעת כרטיס אשראי, הסתרת קיומם של נכסים כאמור, של פעולות ביחס אליהם, ושל התחייבויות לגביהם וכן מניעת גישה למידע על נכסים, פעולות והתחייבויות כאמור;
3. התנהלות כלכלית המונעת ניהול סביר ותיקין של חייו של בן הזוג, לרבות בדרך של שליטה על התנהלותו הכלכלית של בן הזוג בחיי היומיום.

בנוסף, מוצע כי הגדרת אלימות כלכלית תכלול גם התנהגות כאמור לעיל של אדם כלפי בן משפחה אחר בשינויים המחויבים.

עוד מוצע לקבוע כי נקיטת אלימות כלכלית היא עוולה אזרחית שפקודת הנזיקין (נוסח חדש) חלה עליה.

מוצע להסמיך את בית המשפט לתת במסגרת החוק "צו למניעת אלימות כלכלית" אם נוכח כי התקימה אלימות כלכלית כלפי בן זוג או בן משפחה אחר באחת מהדרכים המפורטות בהגדרת "אלימות כלכלית". בצו למניעת אלימות כלכלית בית המשפט יהא רשאי להורות לאדם להימנע מעשות הנכלל בגדר ההתנהגויות המפורטות בהגדרה של אלימות כלכלית או לעשות מעשה להפסקת אותה התנהגות או למסור מידע בקשר לנכסים בהם יש לבן המשפחה המבקש זכות (הכוונה היא גם לזכות קניינית (למשל זכות של בן זוג לפי חזקת השיתוף) וגם לזכות אובליגטורית (למשל זכות של בן זוג לפי חוק יחסי ממון, התשל"ג-1973), וזאת בין אם החשבון רשום על שם שני בני הזוג או בני המשפחה ובין אם לא (ר' ע"א 1937/92)).

צו כאמור יכול שיכלול גם דרישה לערובה או כל הוראה אחרת הדרושה להפסקת האלימות הכלכלית וכן הוראות בדבר הסידורים הנדרשים כתוצאה ממתן הצו. כמו כן, בית המשפט הן בבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית, יהא רשאי לתת גם צו הגנה בהתאם להוראות החוק או צו מניעת הטרדה מאיימת לאדם בהתאם להוראות חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001. בית המשפט יהא רשאי להורות למחויב על פי צו למניעת אלימות כלכלית לתת התחייבות שיקבל טיפול מגורם שיקבע בית המשפט, וזאת לאחר שהתקיימו התנאים שנקבעו בחוק ביחס להתחייבות לקבלת טיפול במסגרת צו הגנה בהבדל שהגשת תסקיר על ידי עובד סוציאלי לא תהווה תנאי ליתן הוראה כאמור.

כן מוצע לקבוע כי תוקפו של צו למניעת אלימות כלכלית לא יעלה על שישה חודשים, ובית המשפט יהא רשאי להאריך לתקופה כוללת שללא תעלה על שנה ואף יהא רשאי מנימוקים מיוחדים שיפרט בהחלטתו להאריך לתקופה כוללת שלא תעלה על שנה אחת נוספת. תוקפו של הצו יהא אפוא לכל היותר שנתיים.

על מנת למנוע שימוש בצו הגנה לפתרון סוגיות כלכליות הקיימות ביחסים שבין בני זוג, מוצע להפריד בין סוגיית האלימות הכלכלית לבין סוגיית המזונות (מזונות ילדים ומזונות בן זוג זמניים וקבועים) וסוגיית הזכויות של כל אחד מבני הזוג ברכוש וחלוקתו ביניהם בעת פקיעת הנישואין או קודם לכן. בהתאם לכך מוצע לקבוע כי צו למניעת אלימות כלכלית לא יכלול הוראות לעניין מזונות, לרבות מזונות זמניים או הוראה בעניין חלוקת הרכוש בין בני זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973 והוראות כל דין.

על מנת לאפשר לבן המשפחה הנפגע גישה למידע על נכסים בהם יש לו זכות, ולשמור על תכליתו כצו למניעת מצבים של אלימות כלכלית כמוגדר בחוק, בית המשפט רשאי לתת צו לתאגיד בנקאי (כהגדרתו בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981) או למנפיק כרטיסי חיוב לפי חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986, המורה לו למסור מידע לבן המשפחה המבקש בקשר לנכסים כאמור. לעניין זה די כי לבן המשפחה כלפיו ננקטה האלימות הכלכלית יש זכות בנכס ואין הכרח כי הנכס יהיה רשום על שמו של אותו בן משפחה.

על פי המוצע, בית המשפט יהיה רשאי להודיע על הצו למניעת אלימות כלכלית למשטרת ישראל אם סבר כי יש בנסיבות העניין כדי להוות סיכון לשלמו של בן הזוג או בן המשפחה האחר כלפיו ננקטה האלימות הכלכלית.

לסעיף 6 (תיקון סעיף 4 לחוק) – מוצע לקבוע, בדומה לצו הגנה לפי סעיף 3(3) לחוק, כי הדיון בבקשה לצו מניעת אלימות כלכלית יינתן רק במעמד שני הצדדים אלא אם כן הוזמן המשיב כדין ולא התייצב לדיון. בנוסף, החוק קובע ביחס לצו הגנה, כי בית המשפט לא ידחה בקשה למתן צו הגנה אלא לאחר שנתן למבקש או לבא כוחו הזדמנות להשמיע את טענותיו בעל פה אלא אם כן ראה שמתקיימות נסיבות חריגות ומטעמים שירשמו. מוצע לתקן את החוק ולהחיל את האמור גם ביחס לצו למניעת אלימות כלכלית.

לסעיף 7 (תיקון סעיף 6 לחוק) – מוצע לקבוע כי בית המשפט יהא רשאי, לצורך הליך למתן צו למניעת אלימות כלכלית, לצוות על עובד סוציאלי כמשמעותו בסעיף 3 לחוק להכין תסקיר בכתב על ההיבטים הסוציאליים הנוגעים לאלימות הכלכלית הקשורים למתן צו למניעת אלימות כלכלית. עובד סוציאלי שנצטווה כאמור יהא רשאי להשתמש בסמכויות לפי חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955, אף אם התסקיר נתבקש לגבי מי שאינו כלול בחוק האמור, ובכלל זה להיכנס לכל מקום בו נמצא או עשוי להימצא מבקש הצו למניעת אלימות כלכלית ולחקור כל אדם שהוא סבור שיש לו ידיעות הנוגעות לעניין.

לסעיף 8 (תיקון סעיף 11 לחוק) – סעיף 11 לחוק קובע את סמכותו של בית המשפט להטיל במקרה של תביעה קנטרנית הוצאות לטובת המדינה ולצד שנפגע וכן פיצוי נאות למי שנפגע מהגשת בקשה למתן צו הגנה. מוצע לתקן את החוק ולקבוע כי הסמכות האמורה תחול גם במקרה של תביעה קנטרנית למתן צו למניעת אלימות כלכלית. הסמכות המוצעת מיועדת להרתיע מפני הגשת בקשות סרק להוצאת צווי מניעת אלימות כלכלית.

לסעיף 9 (תיקון חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973) – סעיף 5א לחוק יחסי ממון הנ"ל קובע את התנאים לפיהם יקבע מועד לזכות לאיזון משאבים אף בטרם פקיעת הנישואין. סעיף 5א(ב) לחוק האמור מאפשר הקדמה של המועד הנ"ל בהתקיים נסיבות שונות ובכלל זה באם ניתן צו הגנה לפי החוק. בדומה לכך, מוצע לקבוע הקדמה של המועד בו קמה הזכות לאיזון משאבים באם ניתן צו למניעת אלימות כלכלית.

לסעיף 10 (תיקון חוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה-2014) – מטרתו של החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה-2014, הוא לסייע לבני זוג ולילדיהם ליישב סכסוך משפחתי ביניהם בהסכמה ובדרכי שלום ולצמצם את הצורך בקיום התדיינויות משפטיות, אשר מטיבה עשויה להסלים את הסכסוך בין הצדדים. בעניינים של אלימות כלכלית, השיח עם הצדדים, המתקיים ביחידת הסיוע במסגרת פגישות המהו"ת, נועד לברר האם ניתן להגיע ליישוב הסכסוך ולהפסיק את האלימות הכלכלית ללא צורך בהתדיינויות משפטיות וזאת על ידי קביעת מתווה מוסכם של התנהלות כלכלית, הסכמה בדבר פנייה של הצד האלים לטיפול ועוד.

לפיכך, מוצע כי בעת תחולת הוראת השעה לפי החוק האמור, תוגש בקשה ליישוב סכסוך טרם הגשת בקשה לצו למניעת אלימות כלכלית, בעקבותיה יופנו הצדדים לפגישה ראשונה ביחידת הסיוע. זאת, למעט מקרה בו הוגשה הבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית יחד עם בקשה למתן צו הגנה (לפי סעיף 3 לחוק). במקביל לתיקון זה יערך תיקון בתקנות להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ו 2016 (להלן – התקנות), כך שלתקנה 12(א), הדנה בבקשה לסעד דחוף, תוסף בקשה דחופה למתן צו למניעת אלימות כלכלית. מטרת התיקון היא לאפשר במקרים דחופים להגיש בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית ללא בקשה ליישוב סכסוך. ובכל מקרה, לאחר קיום פגישת המהו"ת הראשונה קיימת סמכות ליחידת הסיוע להמליץ על קיצור תקופת עיכוב ההליכים הקבועה בחוק להסדר התדיינויות, וזאת בהתאם לתקנה 16(10) לתקנות. הנוסח המוצע ייבחן בשנית לקראת קריאה ראשונה.

לסעיף 11 (הוראת תוקף) – הוראות החוק יהיו תקפות במשך ארבע שנים מיום התחילה, כאשר מועד תחילתו של החוק הוא שישה חודשים מיום פרסומו. קביעת הוראות החוק כהוראות שעה למשך ארבע שנים נובעת ממורכבות וחדשנות הנושא, כך שבתום התקופה ניתן יהיה לקבוע על סמך הנתונים שיתקבלו האם המנגנון שנקבע הוא אפקטיבי וכיצד השפיע על היחסים בתוך המשפחה וכן לצורך הערכה ואומדן הצרכים וההיקפים ביישום החוק על המשרדים הרלוונטיים.

מוגש על ידי שר המשפטים,
שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
והשרה לשוויון חברתי

כ"ד בתמוז התש"ף
16 ביולי 2020

טיוטת חוק

א. שם החוק המוצע

חוק למתן שירותים חיוניים מרחוק (נגיף הקורונה החדש – הוראת שעה), התש"ף-2020.

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

לאורך השנים נקטו המדינה וגופים ציבוריים אחרים מאמצים רבים על מנת לעבור משירותים פיזיים שיש בהם שימוש בנוכחות פיזית, מסמכי מקור, מסמכים בנייר וכו' שהיו קיימים טרום העולם הדיגיטלי המתפתח, לשירותים דיגיטליים מקוונים המאפשרים מתן שירות מבלי שהציבור יידרש לפקוד את משרדי הרשות. מטרת המהלכים הללו הייתה להקל על הציבור ולהנגיש לו שירות טוב יותר ונוח יותר. בכל הנוגע לפעילות הממשלה, קיבלה הממשלה מספר החלטות משמעותיות שנועדו לקדם את הנושא ובין היתר החלטות לעניין הרחבת תחומי פעילות התקשוב הממשלתי, עידוד חדשנות במגזר הציבורי וקידום המיזם הלאומי "ישראל דיגיטלית". במקביל הנחה היועץ המשפטי לממשלה את היועצים המשפטיים לפעול לפי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מספר 1.2500 שכותרתה "כללים מנחים לגיבוש הסדרים דיגיטליים" (להלן: "ההנחיה"), זאת במטרה לקדם את מדיניות הממשלה בתחום ולהעניק לציבור שירותים טובים יותר ומתקדמים יותר.

ביום 27 בינואר 2020 הוסיף שר הבריאות את המחלה הנגרמת מנגיף הקורונה לרשימת המחלות המדבקות שבתוספת השנייה לפקודת בריאות העם, 1940 (להלן: פקודת בריאות העם), בחלק א', ברשימת מחלות בעלות חשיבות בינלאומית המחייבות הודעה מיידית, לעניין תקנות הבריאות הבין-לאומיות (International Health Regulations, 2005) של ארגון הבריאות העולמי (צו בריאות העם (שינוי רשימת מחלות מידבקות שבתוספת השנייה לפקודה), התש"ף-2020, ק"ת 8334 התש"ף בעמ' 464). המחלה אף הוכרזה באותו היום על ידי שר הבריאות כמחלה מדבקת מסוכנת לפי סעיף 20(1) לפקודת בריאות העם. ובהמשך לכך הוצאו על-ידי מנכ"ל משרד הבריאות שורת צווים מכוח סעיף 20 לפקודת בריאות העם. ביום 2 בפברואר 2020 נחתם צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (להלן: צו בריאות העם או הצו), וזאת מכוח סעיף 20(א) לפקודת בריאות העם. בהמשך לו הותקנו תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות) התש"ף-2020, קובעות מגבלות משמעותיות לגבי יציאת ממקום מגורים וכן הוראות אחרות שנועדו למנוע תנועה במרחב הציבורי.

על מנת לאפשר את המשך הספקתם של השירותים החיוניים לציבור ובכלל זה את השירותים שנועדו לשמירה על ביטחונם הכלכלי או הסוציאלי, בעת הכרזה על מצב חירום כאמור, נדרשים הגופים הציבוריים להבטיח כי הם יוכלו להוסיף ולתת לציבור שירותים מרחוק. כאמור, עד כה הסדירו הגופים הציבוריים מעבר של לא מעט שירותים שהם מעניקים לשירותים דיגיטליים ואולם לא כל השירותים הועברו ונותרו שירותים מסוימים שמצריכים על פי חיקוק מפגש פיזי או קיימות לגביהם מגבלות מסוימות אחרות בחקיקה, ואלה מונעות או מגבילות את העברת אותם השירותים לשירותים דיגיטליים. הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מאפשרת אמנם פרשנות תכליתית ראויה המסייעת, במקרים רבים, בביצוע המעבר לשירותים מקוונים, אולם לא כך הוא בכל המקרים. קיימים חיקוקים שמקשים מאוד ואף מונעים מעבר לשירותים מרחוק. על כן מוצע לקדם מהלך שיאפשר מעבר של שירותים חיוניים ושירותים שיש בהם כדי להבטיח את ביטחונם של הציבור – התעסוקתי, הכלכלי או החברתי – לשירות מרחוק כך שהגופים הציבוריים יוכלו לעצב שירותים במהירות ולהנגיש אותם לציבור.

ג. עיקרי החוק המוצע

החוק קובע כי גורם ממונה, בהתאם להגדרתו, יוכל לקבוע הוראות בעניין אופן מתן שירות חיוני בתקופה בה החוק בתוקף, על מנת שהגופים הציבוריים יוכלו להמשיך לספק שירותים חיוניים מרחוק גם בעת זו.

ד. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה, על תקנים במשרדי הממשלה וההיבט המנהלי

אין.

ה. התייחסות לתחולת החוק בתחומי יו"ש:

מאחר שמדובר בחוק מסגרת אשר מפנה למספר רב של הסדרים חוקיים יש לבחון את החוקים שאליהם הוא מפנה. ביחס לחלק מהחוקים, הוחל החוק באיו"ש במסגרת התקנונים ולכן אין צורך בהחלה ייחודית של החוק. לגבי ההסדרים האחרים, מוצע כי תיערך בחינה ייחודית של הצורך בעריכת תיקון מקביל באיו"ש, בהתאם לצורך.

ו. הערות משרדי ממשלה אחרים

טיוטת החוק תואמה עם היועצים המשפטיים של רשם האגודות השיתופיות, משרד החינוך, האפוטרופוס הכללי, הכונס הרשמי והממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי, רשם הירושה והרשות לרישום והסדר זכויות מקרקעין.

ז. עמדת היועץ המשפטי לממשלה

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (אזרחי) סמך ידו על הצעת החוק.

ח. להלן נוסח החוק המוצע –

טיוטת חוק למתן שירותים חיוניים מרחוק (נגיף הקורונה החדש – הוראת שעה), התש"ף-2020

הגדרות 1. בחוק זה –

"גוף ציבורי" – גוף כמפורט להלן, למעט בית דין כהגדרתו בחוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-

1992¹, המנוי בטור ג' לתוספת הראשונה;

(1) משרד ממשלתי, לרבות יחידותיו ויחידות הסמך שלו;

(2) תאגיד שהוקם לפי חוק;

(3) חברה ממשלתית או חברה בת ממשלתית כהגדרתן בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975;

"הגורם הממונה" – כל אחד מאלה, לפי העניין, כמפורט בטור ד' לתוספת הראשונה:

(1) לעניין שירות חיוני שאופן נתינתו נקבע בחוק – השר הממונה על ביצוע החוק;

¹ ס"ח התשנ"ב, עמ' 90

(2) לעניין שירות חיוני שאופן נתינתו נקבע בתקנות – השר או גורם אחר המוסמך להתקין את התקנות האמורות או מי שכל אחד מהם קבע כגורם ממונה לעניין זה; "חוק סמכויות מיוחדות" – חוק סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020²;

"שירות חיוני" – שירות שנועד להבטיח את ביטחוננו התעסוקתי, הכלכלי או הסוציאלי של אדם, הניתן לפי חיקוק בידי גוף ציבורי, בעצמו או באמצעות אחר, המנוי בטור א' לתוספת הראשונה, למעט שירות כאמור הכרוך בהפעלת סמכות שפיטה או סמכות מעין שיפוטית;

"שירות מרחוק" – שירות חיוני הניתן מרחוק, שלא פנים אל פנים, ובכלל זה שירות הניתן באופן מקוון או באמצעות טלפון, דואר, דואר אלקטרוני או אמצעי דיגיטלי אחר.

(א) נקבעו בחיקוק הוראות לעניין אופן מתן שירות חיוני מסוים שתכליתן היא אחת או יותר מהתכליות המפורטות בתוספת השנייה, ולא ניתן לפי אותן הוראות לתת את השירות מרחוק או שהשירות מרחוק לפי אותן הוראות אינו נגיש לציבור במידה מספקת, רשאי הגורם הממונה לקבוע, בתקופת תוקפה של הכרזה על מצב חירום בשל נגיף הקורונה לפי חוק סמכויות מיוחדות (בסעיף זה – הכרזה על מצב חירום), כי על אף הוראות אותו חיקוק, הגוף הציבורי רשאי לתת שירות זה כשירות מרחוק בהתאם להוראות שיקבע הגורם הממונה; לא יקבע הגורם הממונה הוראות לפי סעיף קטן זה אלא אם כן שוכנע כי אין במתן השירות מרחוק לפי אותן הוראות כדי לפגוע בתכלית העומדת בבסיס אופן מתן השירות החיוני לפי אותו חיקוק.

2. מתן שירות חיוני כשירות מרחוק

(ב) בהוראות לפי סעיף קטן (א) רשאי הגורם הממונה, בין השאר, לסטות מהדרישות הקבועות בחיקוק לעניין נוכחות פיזית של אדם, הזדהות של אדם, בחינת מהימנות של מסמך הנדרש לצורך מתן השירות, מתן הסכמה באופן מסוים, חתימה או המצאה בדרך מסוימת.

(ג) נקבעו ההוראות לעניין אופן מתן שירות חיוני מסוים כאמור בסעיף קטן (א), הן בחוק והן בתקנות, והגורם הממונה המנוי בטור ד' לתוספת הראשונה לצד אותו שירות חיוני אינו הגורם המוסמך להתקין את התקנות, לא יקבע אותו גורם ממונה הוראות לעניין אופן מתן השירות מרחוק לפי סעיף קטן (א) בסטייה מהוראות החוק.

(ד) בקביעת ההוראות לעניין אופן מתן השירות מרחוק לפי סעיף קטן (א) יתחשב הגורם הממונה, בין השאר, במאפיינים הייחודיים של קבוצת מקבלי השירות ויבטיח, בין השאר, כי

(1) בהוראות יינתן מענה הולם בנסיבות העניין למקבלי השירות החיוני שעשוי להיות להם קושי לעשות שימוש בשירות מרחוק;

(2) יינקטו אמצעים לשם הגנת הסייבר, אבטחת המידע ולשם מניעת שימוש בלתי מורשה במידע או דליפתו, בהתאם לסיכון לשימוש או לדליפה כאמור הכרוך במתן השירות.

(ה) הוראות לפי סעיף קטן (א) יעמדו בתוקף עד תום תקופת תוקפה של הכרזה על מצב חירום או עד המועד האמור בסעיף 9, לפי המוקדם מביניהם.

² הצ"ח הממשלה התש"ף, עמ' 226.

- פרסום 3. הוראות הגורם הממונה לפי סעיף 2 אינן טעונות פרסום ברשומות והן יפורסמו במקום שנקבע בטור ה' לתוספת הראשונה, באופן שיאפשר את איתורן בקלות; הגורם הממונה יפרסם ברשומות הודעה על מתן ההוראות ובכלל זה שינוי שלהן ועל מועד תחילתן.
- ביקורת שיפוטית 4. על החלטת גורם ממונה לפי חוק זה ניתן לעתור או לערער לערכאה המוסמכת לפי החיקוק שבו נקבעו הוראות לעניין אופן מתן השירות החיוני; בדונה בהחלטה כאמור תקיים הערכאה המוסמכת ביקורת שיפוטית על ההחלטה.
- שינוי התוספות 5. (א) כל שר הממונה על ביצוע חוק שלפיו ניתן שירות חיוני, רשאי, בצו, באישור ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת, ואם לא הוקמה – ועדה אחרת מוועדות הכנסת כפי שתקבע ועדת הכנסת, לשנות את התוספת הראשונה, לגבי אותו שירות חיוני.
- (ב) שר המשפטים, רשאי, בצו, באישור ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת, ואם לא הוקמה – ועדה אחרת מוועדות הכנסת כפי שתקבע ועדת הכנסת, לשנות את התוספת השנייה.
- ביצוע 6. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה.
- ביטול תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש)(הנגשת שירותים פיננסיים), התש"ף-2020³ – בטלות. 7. תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש)(הנגשת שירותים פיננסיים), התש"ף-2020³ – בטלות.
- תחילה 8. תחילתו של חוק זה ביום פרסומו או במועד תחילתו של חוק סמכויות מיוחדות, לפי המאוחר מביניהם (להלן – יום התחילה).
- תוקף 9. חוק זה, למעט סעיפים 10 ו-11, יעמוד בתוקפו עד תום תקופת תוקפו של חוק סמכויות מיוחדות, כאמור בסעיף 43 לאותו חוק.
- תיקון חוק ההוצאה לפועל – הוראת שעה 10. בתקופה שמיום התחילה עד תום שישה חודשים מהמועד האמור, יקראו את חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967⁴, כך שבסעיף 1א66(א), ברישה, המילים "שניתן לבצע בו עסקאות כנגד יתרת זכות" – לא ייקראו.
- תיקון חוק כרטיסי חיוב – הוראת שעה 11. בתקופה האמורה בסעיף 10, או בתקופה שמיום התחילה עד יום תחילתו של חוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019⁵, כאמור בסעיף 77 לאותו חוק, לפי הקצרה מביניהן, יקראו את חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986⁶, כך:
- (1) במקום סעיף 2 יקראו:
- "חוזה כרטיס חיוב 2. (א) מנפיק יקבל את הסכמת הלקוח לכריתת חוזה וחיידושו לשימוש בכרטיס חיוב (להלן – חוזה כרטיס חיוב) ויתעד אותה.
- (ב) לפני כריתת חוזה כרטיס חיוב ייתן המנפיק ללקוח הזדמנות סבירה לעיין בחוזה; בסמוך לאחר כריתת החוזה ימסור המנפיק ללקוח עותק מהחוזה שנכרת עמו וכן עותק מתיעוד הסכמתו לפי סעיף קטן (א).

³ ק"ת התש"ף, עמ' 1078.

⁴ ס"ח התשכ"ז, עמ' 116; התשע"ח, עמ' 438.

⁵ ס"ח התשע"ט, עמ' 201.

⁶ ס"ח התשמ"ו, עמ' 187.

(ג) חוזה כרטיס חיוב שלא התקיימו לגביו התנאים שבסעיף קטן (א) או (ב) – בטל.

(ד) מנפיק לא יחייב לקוח בתשלום בעד עסקה שנעשתה באמצעות כרטיס חיוב, אם הלקוח לא נתן את הסכמתו לכריתת חוזה כרטיס החיוב לפי הוראות סעיף קטן (א).

(ה) נקבע בחוזה כרטיס חיוב כי בתום תקופתו הוא יהיה ניתן לחידוש בלא צורך בהסכמת הלקוח, ובתום תקופתו מסר המנפיק ללקוח כרטיס חיוב חדש בלא שניתנה הסכמה כאמור, יראו כאילו חודש החוזה הקודם באותם תנאים." ;

(2) בסעיף 15-

(א) בכותרת השוליים, במקום "הפצת" יקראו "חיוב" ;

(ב) בסעיף קטן (א), במקום הקטע החל במילים "מנפיק לא ימסור" עד המילים "עשה כן המנפיק" יקראו "מנפיק שחייב לקוח בתשלום בעד עסקה שנעשתה באמצעות כרטיס חיוב, ללא הסכמתו של הלקוח, בניגוד להוראות סעיף 2(ד)"; ;

(ג) בסעיף קטן (ג), במקום "בסעיף 2(ב)" יקראו "בסעיף 2(ה)".

בתקופה האמורה בסעיף 10, יקראו את חוק הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים ונתוני זיהוי ביומטריים במסמכי זיהוי ובמאגר מידע, התש"ע-2009, כך שבסעיף 6(1ד) -

12. תיקון לחוק הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים ונתוני זיהוי ביומטריים במסמכי זיהוי ובמאגר מידע

(1) בפסקה (1), אחרי "ועדת הכנסת המשותפת" יקראו "ואם לא הוקמה – ועדה אחרת מוועדות הכנסת כפי שתקבע ועדת הכנסת"; ;

(2) בפסקה (2), אחרי "בוועדת הכנסת המשותפת" יבוא "או בוועדה אחרת כאמור בפסקה (1)".

תוספת ראשונה

(ההגדרה "שירות חיוני" שבסעיף 1 וסעיף 3)

טור א'	טור ב'	טור ג'	טור ד'	טור ה'
השירות החיוני	החיקוק שמכוחו ניתן שירות חיוני	הגוף הציבורי נותן השירות החיוני	הגורם הממונה לקביעת הוראות לעניין שירות מרחוק	מקום פרסום ההוראות לעניין שירות מרחוק

אתר האינטרנט של רשם האגודות השיתופיות	רשם האגודות השיתופיות או מי מטעמו	רשם האגודות השיתופיות	סעיפים 7 ו-9 לפקודת האגודות השיתופיות; ⁷ תקנה 1 לתקנות האגודות השיתופיות (ייסוד), תשל"ו-1976 (להלן – תקנות האגודות השיתופיות) ⁸	רישום אגודה שיתופית	1.
אתר האינטרנט של רשם האגודות השיתופיות	רשם האגודות השיתופיות או מי מטעמו	רשם האגודות השיתופיות	סעיף 12 לפקודת האגודות השיתופיות; תקנה 7 לתקנות האגודות השיתופיות.	רישום (אישור) תיקון תקנון של אגודה שיתופית. החיקוקים:	2.
אתר האינטרנט של רשם האגודות השיתופיות	רשם האגודות השיתופיות או מי מטעמו	רשם האגודות השיתופיות	סעיף 28 לפקודת האגודות השיתופיות; תקנות האגודות השיתופיות (שעבודים), תשל"ו-1976. ⁹	רישום של שיעבוד של אגודה שיתופית וסמכויות נלוות.	3.
אתר האינטרנט של הממונה	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	תקנה 66 לתקנות חדלות פירעון ושיקום כלכלי, תשע"ט-2019 (להלן – תקנות חדלות פירעון) ¹⁰	המצאה לנאמן בהליך חדלות פירעון של יחיד על ידי מי שאינו מיוצג	4.
אתר האינטרנט של הממונה	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	תקנה 68(ב) לתקנות חדלות פירעון.	הגשת בקשה למתן צו לפתיחת הליכים על ידי יחיד שאינו מיוצג	5.
אתר האינטרנט של הממונה	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	תקנה 106 לתקנות חדלות פירעון.	הגשת התייחסות לדוח ממצאי בדיקה על ידי מי שאינו מיוצג, המוגשת לממונה	6.

⁷ פורסמה חא"י עמי' (ע) 336, (א) 360.

⁸ פורסמו ק"ת התשל"ו עמי' 974.

⁹ פורסמו ק"ת התשל"ו עמי' 981.

¹⁰ פורסמו ק"ת התשע"ט עמי' 3910.

אתר האינטרנט של הממונה	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	תקנה 108 לתקנות חדלות פירעון	הגשת דוחות	7.
אתר האינטרנט של הממונה	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	תקנה 120 לתקנות חדלות פירעון.	הגשת תביעת חוב על ידי נושה שאינו מיוצג	8.
אתר האינטרנט של הממונה	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	תקנה 133(ב) לתקנות חדלות פירעון	הגשת תביעת חוב על ידי עובד שאינו מיוצג	9.
אתר האינטרנט של הממונה	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	תקנה 143(א) ו-(ב) לתקנות חדלות פירעון.	המצאה לממונה ולנאמן	10.
אתר האינטרנט של הממונה	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי	תקנה 76(א) לתקנות פשיטת הרגל, תשמ"ה-1985 ¹¹	הגשת תביעת חוב על ידי נושה שאינו מיוצג בהליך פשיטת רגל	11.
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	שר המשפטים	האפוטרופוס הכללי	חוק הכשרות המשפטית, התשכ"ב-1962 (להלן – חוק הכשרות המשפטית), ¹² סעיף 32ז לעניין ייפוי כוח מתמשך וסעיף 35א לעניין הנחיות מקדימות לאפוטרופוס	הפקדת ייפוי כוח מתמשך והנחיות מקדימות לאפוטרופוס	12.
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	תקנה 6 לתקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות (ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לאפוטרופוס ומסמך הבעת רצון), התשע"ז-2017 (להלן – תקנות ייפוי כוח מתמשך) ¹³	הפקדת ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לאפוטרופוס ומסמך הבעת רצון –	13.

¹¹ פורסמו ק"ת התשמ"ה עמ' 1072.

¹² פורסם ס"ח התשכ"ב עמ' 120.

¹³ פורסמו ק"ת התשע"ז עמ' 968.

אתר האינטרנט של האפורופוס הכללי	שר המשפטים	האפורופוס הכללי	סעיף 32 לחוק הכשרות המשפטית	הפקדת ייפוי כוח רפואי	14.
אתר האינטרנט של האפורופוס הכללי	האפורופוס הכללי	האפורופוס הכללי	תקנה 7 לתקנות ייפוי כוח מתמשך	הפקדת ייפוי כוח רפואי שנערך בפני בעל מקצוע	15.
אתר האינטרנט של האפורופוס הכללי	שר המשפטים	האפורופוס הכללי	חוק הכשרות המשפטית, סעיף 32 לחוק לעניין ייפוי כוח מתמשך, סעיף 35 א לעניין הנחיות מקדימות לאפורופוס וסעיפים 64 ו-64 א לעניין מסמך הבעת רצון לקטין ולבגיר	קבלת מידע על ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לאפורופוס ומסמך הבעת רצון	16.
אתר האינטרנט של האפורופוס הכללי	האפורופוס הכללי	האפורופוס הכללי	תקנות 13-16 לתקנות ייפוי כוח מתמשך	קבלת מידע על ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לאפורופוס ומסמך הבעת רצון	17.
אתר האינטרנט של האפורופוס הכללי	שר המשפטים	האפורופוס הכללי	סעיף 32 לחוק הכשרות המשפטית	הכנסה לתוקף של ייפוי כוח מתמשך	18.
אתר האינטרנט של האפורופוס הכללי	האפורופוס הכללי	האפורופוס הכללי	תקנה 7 לתקנות ייפוי כוח מתמשך	הכנסה לתוקף של ייפוי כוח מתמשך	19.
אתר האינטרנט של האפורופוס הכללי	שר המשפטים	האפורופוס הכללי	חוק הכשרות המשפטית, סעיף 32 כב לעניין ייפוי כוח מתמשך, סעיף 35 א לעניין הנחיות מקדימות לאפורופוס וסעיפים 64 ו-64 א לעניין מסמך הבעת רצון לקטין ולבגיר	מסירת הודעה על פקיעת ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לאפורופוס ומסמך הבעת רצון	20.

אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	תקנה 17 לתקנות ייפוי כוח מתמשך	מסירת הודעה על פקיעת ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לאפוטרופוס או מסמך הבעת רצון	21.
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	שר המשפטים	האפוטרופוס הכללי	חוק הכשרות המשפטית, סעיפים 32כג לעניין ייפוי כוח מתמשך, 35א לעניין מסמך הנחיות מקדימות לאפוטרופוס, ו-64, לעניין מסמך הבעת רצון לקטין ולבגיר	מסירת הודעה על ביטול ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לאפוטרופוס או מסמך הבעת רצון	22.
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	תקנה 18 לתקנות ייפוי כוח מתמשך	מסירת הודעה על ביטול ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לאפוטרופוס או מסמך הבעת רצון	23.
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	תקנות 9 ו-12 לתקנות ייפוי כוח מתמשך	משלוח הודעות	24.
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	תקנה 19 לתקנות ייפוי כוח מתמשך	עריכת הכשרה	25.
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	האפוטרופוס הכללי	תקנה 10 לתקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות (סדרי הדין וביצוע), התש"ל-1970 ¹⁴	הגשת פרטה ודו"חות	26

¹⁴ פורסמו ק"ת התש"ל עמ' 2080.

אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי, הממונה על הליכי חדלות פירעון והרשם לענייני ירושה (להלן – אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי)	שר המשפטים	הרשם לענייני ירושה	סעיף 21 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה). ¹⁵	הפקדת צוואה	.27
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנות 6, א ו-6 לתקנות הירושה, התשנ"ח-1998 (להלן – תקנות הירושה). ¹⁶	הפקדת צוואה	.28
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנה 6 (ו) לתקנות הירושה	ביטול הפקדת צוואה	.29
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי, הממונה על הליכי חדלות פירעון והרשם לענייני ירושה (להלן – אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי)	שר המשפטים	הרשם לענייני ירושה	סעיף 21 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה). ¹⁷	הפקדת צוואה	.30
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנות 6, א ו-6 לתקנות הירושה, התשנ"ח-1998 (להלן – תקנות הירושה). ¹⁸	הפקדת צוואה	.31
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנה 6 (ו) לתקנות הירושה	ביטול הפקדת צוואה	.32

¹⁵ פורסם ס"ח התשכ"ה עמ' 63.

¹⁶ פורסמו ק"ת התשנ"ח עמ' 1256.

¹⁷ פורסם ס"ח התשכ"ה עמ' 63.

¹⁸ פורסמו ק"ת התשנ"ח עמ' 1256.

אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי, הממונה על הליכי חדלות פירעון והרשם לענייני ירושה (להלן – אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי)	שר המשפטים	הרשם לענייני ירושה	סעיף 21 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה). ¹⁹	הפקדת צוואה	.33
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנות 6, א 6 ו-6 לתקנות הירושה, התשנ"ח-1998 (להלן – תקנות הירושה). ²⁰	הפקדת צוואה	.34
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנה 6 (ו) לתקנות הירושה	ביטול הפקדת צוואה	.35
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי, הממונה על הליכי חדלות פירעון והרשם לענייני ירושה (להלן – אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי)	שר המשפטים	הרשם לענייני ירושה	סעיף 21 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה). ²¹	הפקדת צוואה	.36
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנות 6, א 6 ו-6 לתקנות הירושה, התשנ"ח-1998 (להלן – תקנות הירושה). ²²	הפקדת צוואה	.37

¹⁹ פורסם ס"ח התשכ"ה עמ' 63.

²⁰ פורסמו ק"ת התשנ"ח עמ' 1256.

²¹ פורסם ס"ח התשכ"ה עמ' 63.

²² פורסמו ק"ת התשנ"ח עמ' 1256.

אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי, הממונה על הליכי חדלות פירעון והרשם לענייני ירושה (להלן – אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי)	שר המשפטים	הרשם לענייני ירושה	סעיף 21 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה). ²³	הפקדת צוואה	.38
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנות 6, א ו-6 לתקנות הירושה, התשנ"ח-1998 (להלן – תקנות הירושה). ²⁴	הפקדת צוואה	.39
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנה 6 (ו) לתקנות הירושה	ביטול הפקדת צוואה	.40
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי, הממונה על הליכי חדלות פירעון והרשם לענייני ירושה (להלן – אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי)	שר המשפטים	הרשם לענייני ירושה	סעיף 21 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה). ²⁵	הפקדת צוואה	.41
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנות 6, א ו-6 לתקנות הירושה, התשנ"ח-1998 (להלן – תקנות הירושה). ²⁶	הפקדת צוואה	.42
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנה 6 (ו) לתקנות הירושה	ביטול הפקדת צוואה	.43

²³ פורסם ס"ח התשכ"ה עמ' 63.

²⁴ פורסמו ק"ת התשנ"ח עמ' 1256.

²⁵ פורסם ס"ח התשכ"ה עמ' 63.

²⁶ פורסמו ק"ת התשנ"ח עמ' 1256.

אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי, הממונה על הליכי חדלות פירעון והרשם לענייני ירושה (להלן – אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי)	שר המשפטים	הרשם לענייני ירושה	סעיף 21 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה). ²⁷	הפקדת צוואה	.44
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנות 6, 6א ו-6ב לתקנות הירושה, התשנ"ח-1998 (להלן – תקנות הירושה). ²⁸	הפקדת צוואה	.45
אתר האינטרנט של משרד המשפטים	הממונה על הגבייה ברשות	הממונה על הגבייה ברשות	תקנה 51 לתקנות הירושה	פנייה לגביית חוב	.46
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנה 54 לתקנות הירושה	המצאה ליועץ המשפטי לממשלה	.47
אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי	הממונה הארצי לענייני ירושה	הרשם לענייני ירושה	תקנה 54 לתקנות הירושה	תרגום	.48
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיפים 13-9, 14, 16 לתקנות המקרקעין (ניהול ורישום), התשע"ב-2011 (להלן – תקנות המקרקעין). ²⁹	רישום מכר	.49
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	תקנות 9-13, 14, 16 לתקנות המקרקעין, וכן תקנה 2 לתקנות המקרקעין (רישום תיקון תנאי חכירה)(הוראת שעה), התשנ"ה-1995. ³⁰	רישום חכירה, העברת חכירה, ביטול חכירה, פיצול חכירה, תיקון תנאים בחכירה, רישום היוון, העברת בעלות לחוכר	.50

²⁷ פורסם ס"ח התשכ"ה עמ' 63.

²⁸ פורסמו ק"ת התשנ"ח עמ' 1256.

²⁹ פורסמו ק"ת התשע"ב עמ' 74.

³⁰ פורסמו ק"ת התשנ"ה עמ' 1770.

אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיפים 3-9, 14, 16, 71-72, 73 לתקנות המקרקעין.	רישום משכנתה, תיקון משכנתה, ביטול משכנתה, פדיון משכנתה, רישום משכנתה- נאמן דיור מוגן, הפקעת משכנתה בדרך של הפקדה, מחיקת עיקולים	.51
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 41 לתקנות המקרקעין.	רישום זיקת הנאה,	.52
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיפים 34-39 לתקנות המקרקעין.	רישום וביטול זכות קדימה, רישום הערה על הפקדה, תיקון זכות קדימה	.53
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיפים 17-18 וסעיף 20 לתקנות המקרקעין.	רישום ירושה, או צוואה, תיקון ירושה, או צוואה	.54
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	תקנה 40 לתקנות המקרקעין	רישום הסכם שיתוף	.55
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	תקנה 26 לתקנות המקרקעין.	רישום הערה על ביטול הרשאה	.56

אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	תקנה 33 לתקנות המקרקעין.	רישום פסקי דין והחלטות אחרות של בתי משפט ורשויות אחרות לפי צו בימ"ש	.57
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 29 לתקנות המקרקעין	רישום הערה על אי התאמה	.58
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 28 לתקנות המקרקעין.	רישום הערה על מקלט או מחסה	.59
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 28 לתקנות המקרקעין.	רישום הערה על מקלט או מחסה	.60
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 28 לתקנות המקרקעין.	רישום הערה על מקלט או מחסה	.61
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 28 לתקנות המקרקעין.	רישום הערה על מקלט או מחסה	.62
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 28 לתקנות המקרקעין.	רישום הערה על מקלט או מחסה	.63
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 28 לתקנות המקרקעין.	רישום הערה על מקלט או מחסה	.64
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 95 לתקנות המקרקעין	תיקון טעות במרשם	.65
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיפים 43-47 לתקנות המקרקעין.	רישום ראשון, חידוש רישום,	.66

				תיקון שטח וגבולות	
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 71 70, לתקנות המקרקעין.	ביטול זכות רשומה, ביטול רישום בידי הצדדים	.67
אתר האינטרנט של הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	הממונה על המרשם	הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין	סעיף 93 לתקנות המקרקעין.	בקשה לעיון באוסף תעודות וקבלת העתקים מאושרים	.68
אתר האינטרנט של רשם החברות	רשם החברות	רשות התאגידים- רשם החברות	תקנות 16 ו-16א לתקנות החברות (דיווח, פרטי רישום וטפסים), תש"ס-1999 ³¹	אימות מסמכים	.69
אתר האינטרנט של רשם המשכונות	רשם המשכונות	רשות התאגידים- רשם המשכונות	תקנה 8 לתקנות המשכון (סדרי רישום ועיון), התשנ"ד - 1994 ³² , למעט פעולות לפי פרק ג' לתקנות האמורות.	רישום פעולות במשכון	.70
אתר האינטרנט של רשם המפלגות	רשם המפלגות	רשות התאגידים- רשם המפלגות	תקנה 1 לתקנות המפלגות (רישום ודיווח), התשנ"ג-1993 ³³	שירות רישום מפלגה	.71
אתר האינטרנט של משרד העבודה, הרווחה והשירותים הציבוריים	שר העבודה, הרווחה והשירותים הציבוריים	משרד העבודה, הרווחה והשירותים הציבוריים	סעיף 10(ג) לחוק ההסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), תשנ"ו-1996 ³⁴	הליך למסירת קטין להורים מיועדים	.72
אתר האינטרנט של משרד החינוך	שר החינוך	משרד החינוך	תקנה 1 לתקנות הפיקוח על בתי-ספר (בקשה לרישיון), תש"ל-1970 ³⁵ (להלן – תקנות הפיקוח על בתי-ספר)	בקשה לרישיון	.73

³¹ פורסמו ק"ת התש"ס עמ' 166.

³² פורסמו ק"ת התשנ"ד עמ' 734.

³³ פורסמו ק"ת התשנ"ג עמ' 722.

³⁴ פורסם ס"ח התשנ"ו עמ' 176.

³⁵ פורסמו ק"ת התש"ל עמ' 1940.

אתר האינטרנט של משרד החינוך	שר החינוך	משרד החינוך	תקנה 1 לתקנות הפיקוח על בתי-ספר	בקשה להעברת רישיון	.74
אתר האינטרנט של משרד החינוך	שר החינוך	משרד החינוך	תקנה 2 לתקנות מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים (בקשה לרישיון), תשס"ט-2009 ³⁶	בקשה לרישיון	.75
אתר האינטרנט של משרד החינוך	שר החינוך	משרד החינוך	תקנה 2 לתקנות מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים (הכרה במוסד חינוך חרדי), תשס"ט-2009 ³⁷	בקשה להכרה	.76
אתר האינטרנט של משרד החינוך	שר החינוך	רשות חינוך מקומית	תקנות 4, 7, 10, 11, 15, 25, 26, 28, 30, 32-37 לתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום), תשי"ט-1959 ³⁸	רישום תלמידים למוסד חינוך	.77
אתר האינטרנט של משרד החינוך	שר החינוך	רשות חינוך מקומית משרד החינוך	תקנה 3 ו-11 לתקנות חינוך ממלכתי (העברה), תשי"ט-1959 ³⁹	בקשה להעברה ממוסד חינוך	.78
אתר האינטרנט של משרד החינוך	שר החינוך	רשות חינוך מקומית	תקנות 4-6 לתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום נוסף), תשל"ח-1978 ⁴⁰	בקשה לרישום למוסד חינוך	.79
אתר האינטרנט של משרד החינוך	שר החינוך	משרד החינוך	תקנה 2 ו-8 לתקנות חינוך ממלכתי (מוסדות מוכרים), תשי"ד-1953 ⁴¹	בקשה להכרזה ולתמיכה	.80

³⁶ פורסמו ק"ת התשס"ט עמ' 1252.

³⁷ פורסמו ק"ת התשס"ט עמ' 1253.

³⁸ פורסמו ק"ת התשי"ט עמ' 1160.

³⁹ פורסמו ק"ת התשי"ט עמ' 1169.

⁴⁰ פורסמו ק"ת התשל"ח עמ' 740.

⁴¹ פורסמו ק"ת התשי"ד עמ' 104.

אתר האינטרנט של המשרד המוסמך	שר ההשכלה הגבוהה והמשלימה	המשרד להשכלה גבוהה ומשלימה	תקנה 2 לתקנות הקייטנות (קייטנה פטורה מרישיון), תשע"ב-2011 וכן תקנה 2 לתקנות הקייטנות (רישוי ופיקוח), תשנ"ד-1994 ⁴²	בקשה לאישור	.81
אתר האינטרנט של המשרד המוסמך	שרת ההתיישבות	משרד ההתיישבות	תקנה 3 ו-5 לתקנות המכינות הקדם-צבאיות (הכרה במכינה קדם-צבאית), תש"ע-2009 ⁴³	בקשה להכרה במכינה	.82

תוספת שנייה

(התכליות שבבסיס אופן מתן שירות חיוני שבסעיף 2)

- (1) גמירת דעת של אדם ;
- (2) אימות זהות של אדם ;
- (3) מהימנות של תהליך מתן השירות ;
- (4) מהימנות של מידע העובר אגב מתן השירות.

ד ב ר י ה ס ב ר

כללי

לאורך השנים נקטו רשויות המדינה וגופים ציבוריים אחרים מאמצים רבים כדי לעבור ממתן שירותים שיש בהם שימוש בנוכחות פיזית, מסמכי מקור, עותקים פיזיים של מסמכים וכדומה, שהיו רווחים לפני העידן הדיגיטלי, לשירותים דיגיטליים מקוונים המאפשרים מתן שירות לציבור בלי שזה יידרש לפקוד את משרדי הרשות או הגוף הציבורי. מהלכים אלו נועדו להקל על הציבור ולהנגיש לו שירות טוב יותר ונוח יותר. בכל הנוגע לשירותים שנותנת הממשלה, קיבלה הממשלה במהלך השנים כמה החלטות משמעותיות שנועדו לקדם את הנושא, ובין השאר החלטות לעניין הרחבת תחומי פעילות התקשוב הממשלתי, עידוד חדשנות במגזר הציבורי וקידום המיזם הלאומי "ישראל דיגיטלית". במקביל, הנחה היועץ המשפטי לממשלה את היועצים המשפטיים למשרדי הממשלה לפעול לפי כללים מנחים לגיבוש הסדרים דיגיטליים שקבע (ראו: "כללים מנחים לגיבוש הסדרים דיגיטליים" הנחיות היועץ המשפטי לממשלה 1.2500) (להלן – הנחיות היועץ המשפטי לממשלה), זאת במטרה לקדם את מדיניות הממשלה בתחום ולהעניק לציבור שירותים טובים יותר ומתקדמים יותר.

מדינות העולם, ובכלל זה ישראל, מתמודדות מאז חודש ינואר 2020 עם פנדמיה – מגפה כלל עולמית (כפי שהוכרזה בידי ארגון הבריאות העולמי ביום ט"ו באדר התש"ף (11 במרס 2020)) כתוצאה מהתפרצות והתפשטות של המחלה הנגרמת מנגיף הקורונה. מדובר בנגיף אשר עובר מאדם לאדם על ידי הפרשות מדרכי הנשימה (כגון: עיטוש או שיעול), ואשר עלול לגרום לתחלואה ולתמותה המונית, גם בקרב אנשים בריאים,

⁴² פורסמו ק"ת התשע"ב עמ' 178.

⁴³ פורסם ק"ת התש"ע עמ' 156.

אך בפרט בקבוצות סיכון. מאחר שמדובר בנגיף חדש, אין באוכלוסייה חסינות נגדו, אין חיסון שבאמצעותו אפשר למנוע את התפשטות המחלה הנגרמת ממנו, ונכון להיום, אין טיפול ידוע בה. מדינות רבות בעולם, ובהן ישראל, נקטו צעדים מרחיקי לכת כדי לצמצם את ההדבקה בנגיף ואת התפשטות המחלה, כגון הטלת מגבלות תנועה חמורות על כלל אוכלוסיית המדינה או על חלקים נרחבים ממנה, הגבלת כניסת אנשים ממדינות אחרות למדינה, הטלת חובת בידוד וחובות דיווח על מי שזוהו כחולים במחלה, ועוד.

ביום א' בשבט התש"ף (27 בינואר 2020) הכריז שר הבריאות, בהתאם לסמכותו לפי סעיף 20 לפקודת בריאות העם, 1940, כי המחלה הנגרמת על ידי נגיף הקורונה היא מחלה מידבקת מסוכנת וכי קיימת בעטיה סכנה חמורה לבריאות הציבור. בהמשך לכך, נקבעו הגבלות וחובות על האזרחים (כגון, חובת בידוד, הגבלות תנועה ועוד), תחילה בצווים שנקבעו מכוח הפקודה האמורה, ובמיוחד צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (ק"ת התש"ף, עמ' 516), ובהמשך במסגרת תקנות שעת חירום שהתקינה הממשלה לפי סעיף 39 לחוק יסוד: הממשלה. כך למשל, נקבעו בתקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות) התש"ף-2020, מגבלות משמעותיות לגבי יציאת ממקום מגורים וכן הוראות אחרות שנועדו למנוע תנועה במרחב הציבורי.

במטרה לאפשר את המשך הספקתם של השירותים החיוניים לציבור ובכלל זה שירותים שנועדו לשמירה על ביטחונם התעסוקתי, הכלכלי או הסוציאלי, בעת הכרזה על מצב חירום, נדרשים רשויות המדינה והגופים הציבוריים האחרים להבטיח כי הם יוכלו להוסיף ולתת לציבור שירותים כאמור מרחוק.

כאמור, עד כה הוסדרה הספקתם של חלק ניכר מהשירותים שמעניקים רשויות וגופים כאמור, שניתנו קודם לכן פנים אל פנים או באמצעות עותקים פיזיים של מסמכים ומסמכי מקור, כשירות מרחוק. ואולם, קיימים שירותים שאספקתם כשירות דיגיטלי טרם הוסדרה כאמור, וכן שירותים מסוימים שמצריכים על פי חיקוק מפגש פיזי או שקיימות לגבי הספקתם מגבלות אחרות שנקבעו בחקיקה, ואלה מונעות או מגבילות את נתינתם כשירות דיגיטלי.

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה מאפשרת אמנם פרשנות תכליתית ראויה המסייעת, במקרים רבים, בביצוע המעבר לשירותים מקוונים, אולם לא כך הוא הדבר בכל המקרים. קיימים חיקוקים שמקשים מאוד ואף מונעים מעבר למתן שירותים מרחוק. על כן מוצע הסדר שיאפשר לרשויות המדינה ולגופים ציבוריים אחרים לתת שירותים חיוניים, דהיינו, שירותים שיש בהם כדי להבטיח את ביטחונם התעסוקתי, הכלכלי או החברתי של הציבור, כשירות מרחוק. ההסדר המוצע נועד לחול לעניין שירותים שהמצב החוקי הקיים אינו מאפשר את הספקתם בדרך זו. כך, יוכלו הרשויות והגופים הנזכרים לעיל לעצב את דרך מתן השירותים מרחוק במהירות ולהנגיש שירותים אלה לציבור.

סעיף 1

להגדרה "גוף ציבורי" - כאמור, מוצע בחוק זה הסדר שיאפשר לגופים ציבוריים לתת שירותים חיוניים מרחוק. כפי שיוסבר להלן, שירות חיוני הוא רק כזה הניתן בידי גוף ציבורי (בעצמו או באמצעות אחר). על פי המוצע, כולל המונח את משרדי הממשלה ויחידותיה השונות, תאגידים שהוקמו לפי חוק וחברות ממשלתיות או חברות בת ממשלתיות כהגדרתן בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, ומוצע להבהיר באופן מפורש כי בתי דין מינהליים אינם כלולים בגדר גופים אלה. כן מוצע כי רק גוף כאמור המנוי בטור ג' לתוספת הראשונה לחוק המוצע, ייחשב לגוף ציבורי לצורך החוק המוצע.

להגדרה "שירות חיוני" – על פי המוצע, שירות חיוני הוא כל שירות שנועד להבטיח את ביטחונם התעסוקתי, הכלכלי או הסוציאלי של אדם. ההגדרה מתייחסת לתהליך מתן השירות וקבלתו כמכלול, דהיינו, כתהליך הכולל הן פעולות שנעשות בידי האזרח והן כאלה שנעשות בידי הגוף הציבורי. כן מוצע להבהיר כי שירותים הכרוכים בהפעלת סמכות שפיטה או סמכות מעין שיפוטית לא ייחשבו לשירות חיוני, ובהתאם, ההסדר המוצע לא יחול עליהם. אמנם קיום דיונים בגופים שיפוטיים ומינהליים שונים לא נתפס על פי רוב כ"שירות" במובנו הקלאסי, אך מוצע לשם הבהירות להחריגם מההגדרה.

כמו כן, ולמעלה מן הצורך יובהר שההסדר לא חל על פיקוח או אכיפה פלילית או מינהלית וכן הוא לא יחול על הליכי גביה מינהליים לפי פקודת המסים (גביה) או הליכים דומים וזאת מבלי לגרוע מהוראות כל דין אחר.

להגדרה "הגורם הממונה" - הגורם הממונה ייקבע בהתאם לשאלה היכן מוסדר אופן נתינת השירות החיוני. במקרה של שירות חיוני שאופן נתינתו הוסדר בחוק, הגורם הממונה יהיה השר הממונה על ביצוע החוק. במקרה שבו אופן נתינת השירות החיוני הוסדר בתקנות, הגורם הממונה יהיה השר או גורם אחר שמוסמך להתקין את התקנות האמורות או אם מי מהם קבע גורם אחר – אותו הגורם. רשימת הגורמים הממונים תפורט בטור ד' לתוספת הראשונה.

להגדרה "שירות מרחוק" - מתייחסת לשירות חיוני שאינו ניתן באופן פיזי, כמו מפגש פנים אל פנים, אלא באופן המאפשר תקשורת מרחוק, כמו שימוש בטלפון נייד, בדואר, בדואר אלקטרוני או באמצעים דיגיטליים אחרים.

סעיף 2

שירותים שהמדינה או גופים ציבוריים אחרים נותנים נועדו למטרות שונות, כאשר הוראות שונות בחקיקה המסדירות את אופן מתן השירות נועדו להבטיח את הגשמתן של מטרות אלו.

בהתאם לעיקרון שנקבע בסעיף קטן (א), הגורם הממונה רשאי לקבוע, ככל שיוכרז על מצב חירום בשל נגיף הקורונה בהתאם לחוק סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020 (להלן – חוק סמכויות מיוחדות) לעניין שירות מסוים, כי גוף ציבורי יהיה רשאי לסטות מהוראות הקובעות את אופן מתן שירות חיוני על מנת לתת שירות זה כשירות מרחוק, כל עוד יבטיח כי השירות מרחוק יינתן באופן שלא ייפגעו התכליות בבסיס אופן מתן השירות החיוני לפי אותו חיקוק. זאת מכיוון שקיימים פתרונות המאפשרים לענות על צרכי השירותים הללו גם מבלי לקיים את התהליך הקבוע בחיקוק ולאור מצב החירום אשר מקשה על מתן שירותים במתכונתם הנוכחית ומחמת הדחיפות להמיר את השירותים שיש בהם היבט פיזי לשירותים שניתנים מרחוק.

כאמור, מוצע לאפשר סטייה מרכיבים מסוימים או דרישות מסוימות שקבועות בחיקוק לגבי אופן מתן השירות רק כל עוד התכליות שבשלב נקבע אופן מתן השירות לפי החיקוק המסדיר את השירות לא נפגעות. תכליות אלו מפורטות בתוספת השנייה לחוק. עיקרון זה חל בין על שירות שמספק הגוף הציבורי בעצמו, ובין על שירות שהוא מספק באמצעות אחר.

יובהר כי הסמכות המוצעת בסעיף קטן זה סמכות היא שברשות ונועדה לאפשר לגוף הציבורי שיקול דעת ולא לחייב אותו בסטייה מהוראות החיקוק במטרה לתת את השירותים שעליהם הוא אמון. כן יובהר כי התיקון האמור לא גורע מסמכות השר להתקין תקנות לעניין זה.

בסעיף קטן (ב) מובאות דוגמאות לדרישות שמטרתן להגשים את התכליות שבבסיס אופן מתן השירות (התכליות כאמור קבועות בתוספת השנייה לחוק) ושמהן ניתן לסטות. בין יתר הדרישות המנויות, ניתן לוותר על דרישה לנוכחות פיזית, על דרישה להזדהות של אדם, על דרישה למסור מסמך מקור או דרישות אחרות לגבי מהימנות של מסמך, להמצאה בדרך מסוימת של מסמך למשל על ידי דואר רשום, מסירה ביד, וכן גם דרישות הנוגעות למתן הסכמה בדרך מסוימת וכיוצא בזה. כך למשל, אם התהליך מצריך מפגש עם פקיד או עובד ציבור ניתן לאפשר את השירות באופן שאינו פוגע במטרות החיקוק באופן גמיש ואף בדרך של שילוב של מספר כלים שניתן לבצע מרחוק. לשם הדוגמא, אם החיקוק קובע דרישה לחתימה על מסמך על מנת לוודא את זהותו של החותם וכן להעיד על גמירת דעתו, ניתן להיעזר באמצעים חלופיים, כגון, שימוש באמצעי אימות ובדרך תקשורת מרחוק המעידים על הסכמה מודעת למתן השירות. כמו כן, אם נדרש מסמך מקור בחיקוק ניתן להמיר את דרישת מסמך המקור בהשגת מהימנות בדרך אחרת, כמו, למשל, אימות המידע מול גורם מהימן.

סעיף קטן (ג) קובע כי כאשר הגוף הציבורי קובע אופן מתן שירות הסוטה מהוראות החיקוק, עליו לגבשו בשים לב לכמה נושאים. כך, על ההסדר להיות מותאם למאפיינים ייחודיים של קבוצת מקבלי השירות, ככל שישנם, כמו למשל מקבלי שירות שאינם בעלי כישורים או אמצעים לצרוך את השירות באופן דיגיטלי (מידת

האוריינות הדיגיטלית שלהם). בנוסף, על הגוף הציבורי לבחון את הצורך בקביעת אמצעים שנועדו לשמירת הפרטיות וכן את היות השירות מאובטח ומהימן במידה מספקת. בנושא זה הוא עשוי להיעזר בהנחיות מערך הסייבר הלאומי בתחום הגנת הסייבר וההזדהות הבטוחה, בתקן מקובל או בשיטה מקובלת אחרת. כפי שנקבע בסעיף קטן (ד) הוראות אלו יעמדו בתוקף עד תום תוקפה של ההכרזה על מצב החירום או עד תום תקופת תוקפו של חוק סמכויות מיוחדות, לפי המוקדם מביניהם.

סעיף 3

על מנת לאפשר גמישות בתיקון ההוראות וכן על מנת לאפשר נגישות גבוהה יותר לאזרחים, מוצע לקבוע כי הוראות הגורם הממונה בעניין סטייה מהוראות החוק, לא יפורסמו ברשומות אלא במקום שנקבע בטור ה' לתוספת הראשונה לחוק. הגורם הממונה יפרסם ברשומות את ההודעה על מתן הוראות אלו.

סעיף 4

הסעיף המוצע קובע כי הערכאה המוסמכת לדון בערעור או עתירה לפי חוק זה, תיקבע לפי חיקוק שבו נקבעו ההוראות לעניין אופן מתן השירות החיוני. הערכאה המוסמכת תקיים ביקורת שיפוטית על ההחלטה.

סעיף 5

מוצע לקבוע כי שינוי התוספת הראשונה בצו יהיה בסמכות השר הממונה על ביצוע החוק שלפיו ניתן השירות החיוני. ביחס לתוספת השניה, מוצע לקבוע כי שר המשפטים רשאי בצו לשנות את התוספת השניה לחוק ושעניינה התכליות שבסיס אופן מתן השירות החיוני. שינוי התוספות יהיה טעון אישור ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת, ואם לא הוקמה – ועדה אחרת מוועדות הכנסת כפי שתקבע ועדת הכנסת.

סעיף 6

מוצע לקבוע כי שר המשפטים יהיה ממונה על ביצוע חוק זה.

סעיף 7

מוצע לבטל את תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש) (הנגשת שירותים פיננסיים), התש"ף-2020.

סעיף 8

מוצע כי תחילתו של חוק זה תהיה ביום פרסומו או במועד תחילתו של חוק סמכויות מיוחדות, לפי המאוחר מביניהם.

סעיף 9

מוצע כי למעט סעיפים 10-11, חוק זה יעמוד בתוקפו עד תום תקופת תוקפו של חוק סמכויות מיוחדות (כאמור בסעיף 43 לחוק סמכויות מיוחדות).

סעיף 10

סעיף 66א לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967, מסמיך את רשם ההוצאה לפועל להטיל הגבלות שונות על חייב בעל אמצעים שאינו משלם את חובו, בהתאם לתנאי הסעיף. הרשם רשאי לקבוע, בין שאר ההגבלות, גם הגבלה על שימוש בכרטיסי חיוב. לצד הסעיף האמור, קובע סעיף 1א66א לחוק ההוצאה לפועל, בין השאר, כי הגבלות כאמור לא יחולו על שימוש ב"כרטיס חיוב מיידי שניתן לבצע בו עסקאות כנגד יתרת זכות בלבד". הסעיף האמור, שתוקן במסגרת חקיקת החוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018, נועד לאפשר לחייבים להשתמש בכרטיס חיוב מיידי, וזאת לאור המגבלות שהוטלו במסגרת החוק האמור על שימוש במזומן והרצון לצמצם את השימוש בו.

על אף תיקונו של סעיף 1א66א לחוק ההוצאה לפועל, כאשר חשבונו של חייב מאפשר קיומה של מסגרת אשראי, מנפיקים של כרטיסי חיוב נתקלים בקשיים תפעוליים להבטיח כי התמורה בעד עסקה מסוימת תשולם מיתרת הזכות של הלקוח בחשבון, ולא מכספי מסגרת האשראי שלו. על כן, יש מקרים שבהם אותם מנפיקים נמנעים מלהנפיק כרטיסי חיוב מיידי לחייבים שחשבונם מאפשר קיומה של מסגרת אשראי. נוהג זה מחייב את הלקוח לבחור בין הנפקת כרטיס חיוב מיידי ובין אישור מסגרת אשראי בחשבון.

מצב דברים זה מחייב בין בחירה בכרטיס חיוב מיידי לבין מסגרת אשראי עורר קושי מיוחד בעקבות התפרצות מגיפת הקורונה, והמגבלות שהוטלו בגינה, בפרט לנוכח צמצום שעות הפעילות של סניפי הבנק

וצמצום שעות קבלת הקהל בסניפי הבנק. בשל כך, תוקנו תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש)(הנגשת שירותים פיננסיים), התש"ף-2020 (להלן – "תקנות שעת החירום"), שאפשרו הלכה למעשה למנפיקים להנפיק לחייב בעל אמצעים כרטיס חיוב מיידי גם כנגד קיומה של מסגרת אשראי בחשבונו. התקנות תוקנו על מנת לאפשר לחייב הנפקת כרטיס חיוב מיידי לצד קיומה של מסגרת האשראי, מבלי שיידרש לבחור בין השניים, וזאת לאור היותם של שני אלו שירותים משמעותיים וחיוניים להתמודדות עם ההגבלות הרחבות שהוטלו על הציבור לנוכח משבר הקורונה. לאחר תום 3 חודשים ממועד תיקון התקנות, ובהתאם להוראות סעיף 39(ו) לחוק יסוד הממשלה, תוקפן של תקנות אלו עתיד לפקוע ביום 6.7.2020. יחד עם זאת, מול האתגרים והקשיים הכלכליים שהביאה עימה מגיפת הקורונה, נותר בעינו הצורך כי יונפק לחייב בעל אמצעים המעוניין בכך, כרטיס חיוב מיידי, וזאת מבלי שיידרש לוותר על מסגרת האשראי בחשבונו. יתירה מכך, הצורך לאפשר הן כרטיס חיוב מיידי והן קיומה של מסגרת אשראי אף התחזק לאור מגיפת הקורונה, הן עקב המשבר הכלכלי שנגרם בעקבות המגיפה והמגבלות שהוטלו בגינה, והן לאור הצורך הגובר בביצוע עסקאות מרחוק, על מנת להפחית את סיכון ההדבקה בקורונה. ללא כרטיס חיוב מיידי, לקוחות יתקשו לבצע עסקאות מרחוק ויאלצו להמשיך לבצע עסקאות בדרך המסורתית. זאת ועוד, הצורך בביצוע עסקאות מרחוק מתחדד לנוכח החשש מגל שני, שיכול שיוביל להגבלות נוספות שיוטלו ולו באופן נקודתי. לאור האמור מוצע לתקן את סעיף 1א66(א) לחוק ההוצאה לפועל באופן שיאפשר ללקוחות נגישות לשירותים בנקאיים מרחוק, וזאת לתקופה מוגבלת של ששה חודשים מיום תחילתו של החוק המוצע.

סעיף 11

סעיף 2 לחוק כרטיסי חיוב התשמ"ו-1986 (להלן – חוק כרטיסי חיוב), קובע את הכלל שלפיו נדרשת הסכמתו של הלקוח לחוזה כרטיס חיוב בחתימתו ביד הלקוח. לאור הצמצום שחל בפעילות סניפי הבנקים כחלק מההטלות שהוטלו בשל הגבלת הקורונה, תוקנו תקנות שעת החירום, ותוקן הסעיף האמור כך שיובהר שניתן יהיה לכרות חוזה לשימוש בכרטיס חיוב באמצעות הסכמת הלקוח שתתועד. זאת בדומה להסדר הקבוע בסעיף 2 לחוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019 (ס"ח התשע"ט, עמ' 201) אשר צפוי להיכנס לתוקף ולהחליף את חוק כרטיסי חיוב, ביום כ"ו בתשרי התשפ"א (14 באוקטובר 2020).

כן תוקן במסגרת תקנות שעת החירום גם סעיף 15 לחוק כרטיסי חיוב, הוא סעיף העונשין, והעבירה הקבועה בו תוקנה בהתאם להוראת סעיף 2 האמור בנוסחה המתוקן בתקנות שעת החירום. כך, נקבע כי תוטל אחריות פלילית על מנפיק, אם אותו מנפיק חייב לקוח בתשלום בעד עסקה שנעשתה באמצעות כרטיס חיוב, מבלי שהלקוח נתן במפורש את הסכמתו לכריתת חוזה לשימוש בכרטיס החיוב.

תקנות שעת החירום קבעו כי התיקונים המוצעים לסעיפים 2 ו-15 לחוק כרטיסי חיוב יחולו גם לעניין חוזה כרטיסי חיוב שנכרתו החל מיום י"ט באדר התש"ף (15 במרס 2020) (כלומר, טרם תחילתן של התקנות), שכן החל ממועד זה, החלו הבנקים להנפיק כרטיסי חיוב מיידי במתווה מקל, בהתאם לסיכום עם בנק ישראל ומשרד המשפטים, ולאור הצורך הדחוף שהיה בקבלת קצבאות שונות. לצד זאת, הובהר כי לעניין חוזה כרטיס חיוב שנכרתו לפני י"ט באדר התש"ף (15 במרס 2020), ימשיך לחול הדין שחל עליהם לפי חוק כרטיסי חיוב. משמעות הדבר שניתן לחדש את אותם חוזים בלא דרישה לחתימת הלקוח, אם החוזה המקורי אפשר זאת.

לאור פקיעתן של תקנות שעת החירום הצפוי ביום 6.7.2020, מוצע לקבוע הסדר זהה להסדר שהיה קבוע בתקנות שעת החירום, לרבות לעניין קבלת הסכמת הלקוח טרם הנפקת כרטיס חיוב ולהתאמת סעיף העונשין לעניין זה, וזאת על מנת לאפשר את המשך הנפקת כרטיסי החיוב בצורה גמישה יותר בתקופה הקצרה שנותרה עד לכניסתו לתוקף של חוק שירותי תשלום. הסדר זה נדרש בפרט לנוכח מגיפת הקורונה והמגבלות המוטלות בגינה, ולאור חשש מגל שני חלילה, אשר עלולים להקשות על קבלת הסכמת הלקוח בדרך של קבלת חתימתו, כקבוע בחוק כרטיסי חיוב. לצד זאת, ההסדר המוצע הוא כאמור ממילא דומה להסדר הקבוע בסעיף 2 לחוק שירותי תשלום.

זאת ועוד, יובהר כי אימוץ הסדר זה עד למועד כניסתו של חוק שירותי תשלום, גם ימנע את הצורך לערוך התאמות לעניין אופן כריתת החוזים בקרב המנפיקים, ולחזור לפעול בהתאם לסעיף 2 לחוק כרטיסי

חיוב המקורי, ויאפשר למנפיקים להמשיך להנפיק כרטיסים בהתאם להסדר שנקבע בתקנות שעת החירום, ושעתיד לחול גם בהתאם לחוק שירותי תשלום. בכך, לא תידרש גם התאמה תפעולית נוספת מצד המנפיקים, ותתאפשר הנפקת כרטיסים בצורה פשוטה יותר ובהתאם להסדר הראוי שאומץ בחוק שירותי תשלום, עד למועד כניסתו לתוקף של החוק. לפיכך, מוצע כי ההסדר המוצע יחול החל מיום תחילת החוק ועד תום שישה חודשים מהמועד האמור, או עד יום תחילתו של חוק שירותי תשלום, לפי הקצרה מבין שתי תקופות אלו.

סעיף 12

סעיף 6(ד1) לחוק הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים ונתוני זיהוי ביומטריים במסמכי זיהוי, התש"ע-2009, מסמיך את שר הפנים בהסכמת שר המשפטים ובאישור הוועדה המשותפת בכנסת לקבוע תקנות לעניין ביצוע אימות זהות באמצעות נטילת אמצעי זיהוי ביומטריים והשוואתם לנתונים ביומטריים הכלולים במסמך מזהה (דרכון/ת.ז ביומטריים) באמצעים ממוכנים ושלא בפני בעל תפקיד, לצורך שיפור השירות לציבור הניתן על ידי נותני שירותים כהגדרתם בחוק. במסגרת זאת, תוקנו בשנת 2017 תקנות הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים ונתוני זיהוי ביומטריים במסמכי זיהוי, התשע"א – 2011, עבור שירותי רשות האוכלוסין.

יחידת ממשל זמין ברשות התקשוב הממשלתי, השייכת למשרד ראש הממשלה, מפעילה את מערכת ההזדהות הממשלתית, ומאפשרת באמצעותה צריכה של שירותים ממשלתיים מזוהים ברב"א (רמת אבטחת אימות) 3 ו-4 בהתאם להנחיות ולמדיניות הממונה על היישומים הביומטריים והזדהות בטוחה. מזה תקופה ארוכה וטרם התפרצות נגיף הקורונה נעשתה עבודה מול מערך הסייבר הלאומי – היחידה ליישומים ביומטריים והזדהות בטוחה ביחד עם רשות האוכלוסין, במטרה לקדם העמדת ערוץ לביצוע אימות זיהוי באמצעים ביומטריים (לצורך רישום למערכת ההזדהות). העמדת ערוץ נוסף להזדהות "חזקה" הוא צורך חיוני בעתות שגרה, עבור הרחבת קהלים שיוכלו להירשם למערכת ולצורך שירותים מרחוק, ובפרט מתן אפשרות לצריכת שירותים מרחוק ברב"א 4 אשר כיום מוגשים בעיקר בצורה פרונטאלית. ברי, כי נוכח משבר הקורונה, החשיבות והחיוניות שבהעמדת ערוץ שכזה עולה. לאור זאת העבודה בנושא הואצה והגיעה להבשלה. מאחר וועדת הכנסת המשותפת טרם הוקמה, ולאור החשיבות שבהעמדת הערוץ הנוסף, מבוקש להביא את התיקון המוצע ובהתאם לצורך תיקונים נוספים שיידרשו לצורך מתן שירותים חיוניים מרחוק, בפני ועדת כנסת אחרת שכבר קיימת ותוכל לדון בנוסח התיקון בהקדם האפשרי.

תוספת ראשונה

מוצע לקבוע בתוספת זו את השירות החיוני שלגביו מבוקשות ההתאמות, את הגוף הציבורי נותן השירות החיוני, את הגורם הממונה ביחס לכל אחד מהשירותים וכן את מקום פרסום ההוראות לעניין שירות מרחוק.

תוספת שנייה

מוצע לקבוע בתוספת זו את התכליות שבבסיס אופן מתן השירות החיוני. כך למשל, אימות זהותו של אדם, תכלית זו נדרשת בשירותים שבהם ישנה משמעות לזהותו של מקבל השירות והשירות ניתן לאדם מסוים כמו למשל בקשה לקצבה. תכליות נוספות הן, גמירת דעתו של אדם, מהימנות של תהליך מתן השירות וכן מהימנות של מידע העובר אגב מתן השירות.

מוגש על ידי שר המשפטים

כ"ד בתמוז התש"ף
16 ביולי 2020

הכנסת העשרים ושלוש

יוזם: חבר הכנסת אופיר כץ

פ/23/1548

הצעת חוק איסור ניתוק משירותי חשמל, מים וגז (הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש) (תיקוני חקיקה), התש"ף–2020

1. תיקון חוק המים
 בחוק המים, התשי"ט–1959¹, אחרי סעיף 21 יבוא:
 "איסור הפסקה או 21א. על אף האמור בכללים לפי חוק זה, לא תופסק או צמצום של הספקת תצומצם הספקת מים לצרכן ביתי בשל אי-תשלום מים חוב בעד אספקת מים או שירותי ביוב בנכס."
 תיקון חוק תאגידי מים וביוב
 בחוק תאגידי מים וביוב, התשס"א–2001², בסעיף 146, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
 "1ב) על אף האמור בכללים לפי סעיף זה, חברה לא תפסיק או תצמצם מתן שירותי מים וביוב לצרכן בשל אי-תשלום בעד הספקת שירותי מים או שירותי ביוב, ולא תגבה הפרשי הצמדה וריבית בשל אי-תשלום כאמור."
 תיקון חוק משק החשמל
 בחוק משק החשמל, התשנ"ו–1996³, בסעיף 17, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:
 "ה) על אף האמור באמות מידה לפי סעיף קטן (ד), בעל רישיון ספק שירות חיוני לא יימנע ממתן שירות לצרכן בשל אי-תשלום בעד השירות."
 תיקון חוק הגז (בטיחות ורישוי)
 בחוק הגז (בטיחות ורישוי), התשמ"ט–1989⁴, בסעיף 14, אחרי פסקה (5) יבוא:
 "6) הוא לא מפסיק את אספקת הגז לצרכן שלא שילם במועד את חשבון הגז שנשלח אליו."
 תוקף
 הוראות חוק זה יעמדו בתוקפן עד ליום כ"א בסיון התשפ"א (1 ביוני 2021).

ד ב ר י ה ס ב ר

בשל התפשטות נגיף הקורונה, אזרחים רבים נקלעו למצב כלכלי קשה. אחד הקשיים המרכזיים עמם

¹ ס"ח התשי"ט, עמ' 169.

² ס"ח התשס"א, עמ' 454.

³ ס"ח התשנ"ו, עמ' 208.

⁴ ס"ח התשמ"ט, עמ' 108.

מתמודדים אנשים בניהול משק הבית הם חובות. בעידן המודרני, אספקת חשמל סדירה בהיקף מינימלי היא בבחינת זכות יסוד בסיסית, בדומה לזכות לאספקת מים ואספקת גז. במשבר הכלכלי שפוקד אותנו בימים אלו עלינו להירתם למען התושבים ולמנוע ניתוק של שירותים בסיסיים בשל אי תשלום. לפיכך, מוצע לקבוע, כהוראת שעה שתחול עד לחודש יוני 2021, איסור ניתוק של אספקת מים, חשמל וגז לצרכנים שלא שילמו במועד את חשבונותיהם בעד שירותים אלה. כלומר, בתקופה האמורה, ועל אף קיומו של חוב אי תשלום במועד של חשבונות המים, החשמל והגז, תושבי המדינה יהיו חסינים מניתוק מוחלט של שירותים אלה.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"א בתמוז התש"ף – 13.7.20